

Uluslararası Hukuk Açısından Uluslararası İnsani Yardım Çağrısının Hukuki Niteliği ve 6 Şubat Depremi

Tolga CANDAN*

Ozan Emin HALHALLI**

Bu makale hakem incelemesinden geçmiştir ve TÜBİTAK – ULAKBİM Veri Tabanında indekslenmektedir.

* Doç. Dr., Türk Alman Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Milletlerarası Hukuk Anabilim Dalı. candan@tau.edu.tr, **ORCID:** 0000-0003-0666-3027.

** Araştırma Görevlisi, Türk Alman Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü. ozanemin.halhalli@tau.edu.tr, **ORCID:** 0000-0002-0203-7662.

Makale geliş tarihi: 15 Mart 2023 **Makale kabul tarihi:** 19 Haziran 2023

Atıf önerisi: Candan, Tolga ve Ozan Emin Halhallı. "Uluslararası Hukuk Açısından Uluslararası İnsani Yardım Çağrısının Hukuki Niteliği ve 6 Şubat Depremi." *Ankara Barosu Dergisi* 81, (Deprem Özel Sayısı-I Kamu Hukuku Ekim 2023): 129-169. **DOI:** 10.30915/abd.1380930

ULUSLARARASI HUKUK AÇISINDAN ULUSLARARASI İNSANİ YARDIM ÇAĞRISININ HUKUKİ NİTELİĞİ VE 6 ŞUBAT DEPREMİ

ÖZ

6 Şubat 2023 tarihinde Sofalaca-Şehitkamil-Gaziantep merkezli olarak 7,7 moment büyüklüğünde bir deprem meydana gelmiştir. Bu depremin ardından, bölgede çok sayıda başka depremler de meydana gelmiştir. Depremler neticesinde, birçok yurttaşımız hayatını kaybetmiştir. Söz konusu deprem, “Türkiye Afet Müdahale Eylem Planı” uyarınca dördüncü seviye bir afet olarak kabul edilmiş ve uluslararası insani yardım çağrısında bulunulmuştur. İlgili çağrıya, 102 devlet karşılık vermiştir. Bu devletlerin arasında; Yunanistan, Ermenistan, Rusya Federasyonu, Ukrayna ve İsveç de yer almaktadır. İlgili devletlerin kendi aralarında veya Türkiye Cumhuriyeti ile hukuki ve diplomatik uyuşmazlıklar yaşadıkları bilinmektedir. Yaşanan deprem sonrası, bu devletler tarafından mevcut uyuşmazlıkların bir tarafa bırakılarak uluslararası insani yardım çağrısına karşılık verilmesi, uluslararası hukuk açısından da önemli ve incelenmesi gereken bir süreçtir. Hukuki açıdan uluslararası insani yardım çağrısının niteliğinin tespit edilmesi, bu nedenle önemli görünmektedir. Ayrıca bu çalışmada, Birleşmiş Milletler nezdinde uluslararası insani yardım çağrısına aracılık eden birimlerin üstlendikleri görev ve sorumlulukların değerlendirilmesi, uluslararası insani yardım çağrısının hukuki niteliğinin ve uluslararası toplumda bulduğu karşılığın da tespit edilmesi amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler:

6 Şubat Depremi

Uluslararası İnsani Yardım Çağrısı

Bildirim

Uluslararası Hukukta Tek Taraflı Hukuki İşlemler

Birleşmiş Milletler İnsani İşler Koordinasyon Ofisi

THE LEGAL NATURE OF THE INTERNATIONAL CALL FOR HUMANITARIAN AID AND THE EARTHQUAKE OF 6TH FEBRUARY FROM THE PERSPECTIVE OF INTERNATIONAL LAW

ABSTRACT

On February 6, 2023, an earthquake with a magnitude of 7.7 moment occurred centered in Sofalaca-Şehitkamil-Gaziantep. After the first earthquake, other earthquakes occurred in the affected provinces. As a result of the earthquakes, many people lost their lives. The earthquake was recognized as a level four disaster in accordance with the “Turkey Disaster Response Action Plan” and international humanitarian aid was called for. 102 states responded to the call. Among these states are Greece, Armenia, the Russian Federation, Ukraine, and Sweden. It is known that these states have legal and diplomatic disputes among themselves or with the Republic of Turkey. The response to the international call for humanitarian aid, leaving the disputes aside, is an important process that needs to be analyzed from the perspective of international law. It is therefore important to determine the nature of the international humanitarian appeal from a legal perspective. In addition, it is aimed to evaluate the duties and responsibilities undertaken by the units that mediate international humanitarian aid appeals at the United Nations, and to determine the legal nature of international humanitarian aid appeals and their reception in the international community.

Keywords:

Earthquake of 6th February

International Humanitarian Appeal

Notification

Unilateral Legal Acts in International Law

United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs

GİRİŞ

6 Şubat 2023 tarihinde sabaha karşı saat 04.17’de, Sofalaca-Şehitkamil-Gaziantep merkezli bir deprem meydana gelmiştir.^[1] Depremi moment büyüklüğü (Mw) 7,7 olarak kaydedilmiştir.^[2] Türkiye Cumhuriyeti tarafından derhal *Emergency Response Coordination Centre (ERCC)* aracılığıyla uluslararası insani yardım çağrısında bulunulmuştur.^[3] 24 Şubat 2023 tarihli resmi verilere göre afet bölgesi olarak ilan edilen 11 ilde (Adana, Adıyaman, Diyarbakır, Elâzığ, Gaziantep, Hatay, Kahramanmaraş, Kilis, Malatya, Osmaniye ve Şanlıurfa) toplamda 44.218 kişi hayatını kaybetmiştir.^[4] İçişleri Bakanlığı tarafından paylaşılan günlük raporlar incelendiğinde, 24 Şubat 2023 tarihinde afet bölgesinde yürütülen çalışmalara AFAD, PAK, JAK, JÖAK, DİSAK, Sahil Güvenlik, DAK, Güven İtfaiye, Tahlisiye, MEB, STK’lar ve uluslararası arama kurtarma personelinin oluştuğu toplamda

- [1] Boğaziçi Üniversitesi Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü, Bölgesel Deprem-Tsunami İzleme ve Değerlendirme Merkezi, 06 Şubat 2023 Sofalaca Şehitkamil Gaziantep Depremi Basın Bülteni, 06.02.2023, 1, erişim 26 Şubat 2023, http://www.koeri.boun.edu.tr/sismo/2/wp-content/uploads/2023/02/20230206_0117_GAZIANTEP.pdf.
- [2] Boğaziçi Üniversitesi Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü, Basın Bülteni, 06.02.2023, 1.
- [3] T.C. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, “Türkiye Afet Müdahale Eylem Planı,” (2013): 7, https://www.afad.gov.tr/kurumlar/afad.gov.tr/2419/files/afet_mud_pl_resmig_20122013.pdf; Basın açıklaması için bkz. Euronews, “Dördüncü seviye deprem ilanının ardından Türkiye’den uluslararası yardım çağrısı,” 06.02.2023, erişim 26 Şubat 2023, <https://tr.euronews.com/2023/02/06/dorduncu-seviye-deprem-ilaninin-ardindan-turkiyeden-uluslararasi-yardim-cagrisi>; TRTHABER, “İçişleri Bakanı Soylu: Ekipler teyakkuz halinde, 4. seviye alarm koyduk”, 06.02.2023, erişim 26 Şubat 2023, <https://www.trthaber.com/haber/gundem/icisleri-bakani-soylu-ekipler-teyakkuz-halinde-4-seviye-alarm-koyduk-743729.html>. İlgili koordinasyonu sağlayan birimin isminin Türkçe çevirisi “Acil Müdahale Koordinasyon Merkezi” şeklindedir.
- [4] Resmi veriler, süreç içerisinde güncellenmektedir. Paylaşılan veriler, yazının kaleme alındığı döneme ilişkin resmi verilerdir. Bkz. T.C. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, “Kahramanmaraş’ta Meydana Gelen Depremler Hk Basın Bülteni-35,” erişim 26 Şubat 2023, <https://www.afad.gov.tr/kahramanmarasta-meydana-gelen-depremler-hk-basin-bulteni-35>.

11.424 kişilik bir ekibin, aktif bir şekilde katkı sunduğu tespit edilmektedir.^[5] T.C. Dışişleri Bakanlığı tarafından açıklanan resmi verilere göre, 18 Şubat 2023 tarihi itibarıyla afet bölgesine yardım teklifinde bulunan 102 ülke; sahada ise toplam 4879 personel ile çalışmalara destek sunan 59 ülke vardır.^[6] T.C. Dışişleri Bakanlığı, uluslararası yardımların koordinasyonu için 29 personelini afet bölgesinde görevlendirmiştir.^[7]

Bu çalışmada, öncelikle uluslararası hukuk açısından ilgili yardım çağrısının tanımı, kapsamı ve hukuki niteliği incelenecektir. Daha sonra ise, Birleşmiş Milletler (BM) bünyesinde uluslararası insani yardım çağrısına aracılık eden birimlerin ve devletlerin üstlendikleri görev ve sorumlulukları kısaca ele alınacaktır. Son olarak, Türkiye Cumhuriyeti'ne gerçekleştirilen uluslararası yardımların dolaylı olarak katkı sundukları uluslararası barış ve güvenlik ortamına ilişkin de kısa bir değerlendirme yapılacaktır. Böylelikle, ilgili uluslararası yardım çağrısının ve Birleşmiş Milletler insani yardım mekanizmalarının temel işlevi, somut gelişmeler çerçevesinde değerlendirilecektir.

[5] T.C. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, “Kahramanmaraş'ta Meydana Gelen Depremler Hk Basın Bülteni-35”; Bu sayı 11.02.2023 tarihli Basın Bülteni verilerinde 32.484 olarak paylaşılmıştır. İlgili resmî açıklama için bkz. T.C. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, “Kahramanmaraş'ta Meydana Gelen Depremler Hk Basın Bülteni-28,” erişim 26 Şubat 2023, <https://www.afad.gov.tr/kahramanmarasta-meydana-gelen-depremler-hk-28>.

[6] Presidency of the Republic of Türkiye, Directorate of Communications, *February 06, 2023 Kahramanmaraş Earthquakes Disaster of the Century*, 1th Edition (Ankara, Directorate of Communications, 2023), 165-66; T.C. Dışişleri Bakanlığı, “Deprem bölgelerimize yurtdışından gelen arama, kurtarma ve yardım ekipleri”, erişim 26 Şubat 2023, https://twitter.com/TC_Disisleri/status/1626839765453574145?s=20; 15 Şubat 2023 tarihinde paylaşılan verilere göre yardım teklifinde bulunan 100 ülke vardı. Sahada ise toplamda 7846 personeli ile çalışmalara destek sunan 77 ülke bulunmaktaydı. Veriler için bkz. T.C. Dışişleri Bakanlığı, “Deprem bölgelerimize yurtdışından gelen arama, kurtarma ve yardım ekipleri,” erişim 26 Şubat 2023, https://twitter.com/TC_Disisleri/status/1625819392691798016?s=20.

[7] T.C. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, “Kahramanmaraş'ta Meydana Gelen Depremler Hk Basın Bülteni-35.”

I. ULUSLARARASI İNSANİ YARDIM ÇAĞRISININ TANIMI VE KAPSAMI

Bir ülkeden veya uluslararası kuruluştan, çağrı sahibi ülke veya nüfus yararına olacak şekilde; sermaye, mal veya hizmet transferi gerekliliğine ilişkin olarak gerçekleştirilen uluslararası yardımların kabul sürecini başlatan tek taraflı uluslararası bildirim, uluslararası insani yardım çağrısı olarak isimlendirilmektedir.^[8] Bu çağrı, sadece bazı yardımların kabul edileceğine ilişkin bir bildirim şeklinde olabileceği gibi, kısmi bir çağrı şeklinde de yapılabilir. Diğer taraftan, bazı durumlarda uluslararası toplum, yaşanan felaketin büyüklüğü nedeniyle somut bir yardım çağrısı beklemeksizin, yardım çağrısı olduğunu zımnen kabul ederek, kendiliğinden harekete de geçebilir. Ancak bu şekilde gelecek yardımların, felaketin yaşandığı devlet tarafından tek taraflı bir bildirimle reddedilebilme riski de her zaman bulunmaktadır.^[9]

Tartışma konusu “uluslararası insani yardım çağrısı” kavramıyla ilgili temel uluslararası kaynak, öncelikle 1945 tarihli Birleşmiş Milletler Andlaşması’dır.^[10] Andlaşma’nın “amaçlar ve ilkeler” başlıklı ilk maddesi incelendiğinde, devletler ve uluslararası örgütlerin, uluslararası sorunların çözümü noktasında iş birliği yükümlülüğü altında olduğu görülmektedir.^[11] 2008 senesinde İnsan Hakları Komitesi’nin yaşam hakkı ile ilgili olarak uluslararası toplumla paylaştığı bir görüşünde, doğal afetler meydana geldiğinde devletlerin diğer uluslararası hukuk kişileri ile bilgi paylaşımını sağlaması ve iş birliği içerisinde olması gerektiği belirtilmiştir.^[12] İnsan

[8] Victoria Williams, “foreign aid,” *Encyclopedia Britannica*, 09.12.2022, erişim 5 Mart 2023, <https://www.britannica.com/topic/foreign-aid>.

[9] Charlotte Dany, “Failed cooperation in times of natural disasters: explaining the rejection of humanitarian aid,” *International Relations of the Asia-Pacific* 20, no. 2 (2018): 201.

[10] Türkçe metni için bkz. Birleşmiş Milletler Andlaşması ve Uluslararası Adalet Divanı Statüsü, 26.06.1945, erişim 6 Mart 2023, <https://turkiye.un.org/tr/33499-birle%C5%9Fmi%C5%9F-milletler-antla%C5%9Fmas%C4%B1>.

[11] Birleşmiş Milletler Andlaşması ve Uluslararası Adalet Divanı Statüsü: “...*Ekonomik, sosyal, kültürel ve insancıl nitelikteki uluslararası sorunları çözmeye ve ırk, cinsiyet, dil ya da din ayrımı gözetmeksizin herkesin insan haklarına ve temel özgürlüklerine saygının geliştirilip güçlendirilmesinde uluslararası işbirliğini sağlamak...*”

[12] Gökhan Albayrak, “Afetten Etkilenen Devletin İnsani Yardımlara Keyfi Olarak Rıza Göstermemesi Sorunu: Uluslararası Hukuk Açısından Myanmar Nargiz Kasırgası

Hakları Komitesi'nin görüşünden de anlaşılacağı üzere, insancıl amaçlar doğrultusunda uluslararası toplumda öngörülen bu iş birliği yükümlülüğü, doğal afetleri de kapsamaktadır.

Yine konuyla ilgili bir diğer hukuk kaynağı da Uluslararası Hukuk Komisyonu tarafından hazırlanmış “*Afetlerde Kişilerin Korunumu Hakkında Taslak Maddeler*” metnidir.^[13] İlgili metin, bir önsöz ve 18 taslak maddeden oluşmaktadır. Taslak maddeler, henüz Birleşmiş Milletler bünyesinde devletler tarafından kabul edilerek üzerinde uzlaşmış bir hukuk metni haline getirilmediği için bağlayıcı nitelikte değildir. Diğer taraftan, ilgili kuralların uluslararası örf-adet hukuku kuralı niteliğinde olduğunu ifade etmek için yeterli göstergeler de bulunmamaktadır. Bu doğrultuda ilgili taslak metin içerisinde yer alan 7. maddeye bakıldığında, “*ilgili kuralların uygulanması hususunda, devletlerin kendi aralarında veya afetlere müdahale eden uluslararası örgütlerle, kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapmaları gerektiği*” açıkça vurgulanmıştır.^[14] Bu düzenlemelerde ifadesini bulan uluslararası iş birliği yükümlülüğü, uluslararası insani yardım çağrısının bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır.

Bu başlık altında incelenmesi gereken bir diğer husus da uluslararası yardımların biçimi ve kapsamının ne şekilde belirlendiğidir. Tarihsel süreç içinde

Örneği,” *Türkiye Barolar Birliği Dergisi* 146 (2020): 65.

[13] United Nations International Law Commission, “Draft Articles on the Protection of Persons in the Event of Disasters,” 2016, erişim 13 Mart 2023, https://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/draft_articles/6_3_2016.pdf; Birleşmiş Milletler Genel Kurulu bünyesinde taslak maddelere ilişkin tartışmalar devam etmektedir. Bu duruma ilişkin olarak bkz. United Nations General Assembly, A/RES/76/119, Resolution adopted by the General Assembly on 9 December 2021, erişim 27 Mart 2023, <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N21/389/89/PDF/N2138989.pdf?OpenElement>; Çalışmalar, taslak maddelerin bir sözleşme ile düzenlenmesine yönelik olarak devam etmektedir. Uluslararası afet hukukunun gelişmekte olan sürecini değerlendiren bir çalışma için bkz. Giulio Bartolini, “The Draft Articles on ‘The Protection of Persons in the Event of Disasters’: Towards a Flagship Treaty?,” *Blog of the European Journal of International Law*, 2.12.2016, erişim 27 Mart 2023, <https://www.ejiltalk.org/the-draft-articles-on-the-protection-of-persons-in-the-event-of-disasters-towards-a-flagship-treaty/>.

[14] Madde 7 – İş birliği yapma yükümlülüğü: “İşbu taslak maddelerin uygulanmasında Devletler, uygun olduğu ölçüde, kendi aralarında, Birleşmiş Milletler ile Kızılhaç ve Kızılay Hareketi bileşenleriyle ve diğer yardımcı aktörlerle iş birliği yapacaktır.”

uluslararası yardımların biçimi, döneme ve somut olaylara göre değiştirilmiş; buna bağlı olarak da kapsamı genişletilmiştir. 18. yüzyıl öncesinde daha çok savaşan devletlere gönderilen askeri yardımlar şeklinde yapılan dış yardımlar, 19. yüzyıldan itibaren, daha çok Avrupalı devletlerin denizaşırı sömürge toprakları üzerindeki egemenliğini korumak amacıyla yapılan ekonomik yardımlara dönüşmüştür.^[15] 2. Dünya Savaşı sonrasında ortaya çıkan yeni uluslararası düzenle birlikte, bu uluslararası yardımların biçimi ve içeriği, bu dönemde kurulan Birleşmiş Milletler, Dünya Bankası, Uluslararası Yatırım Bankası gibi uluslararası örgütlerin etkisiyle şekillenmiştir.^[16] Bugün artık uluslararası yardımlar daha çok sermaye, mal veya hizmet transferi şeklinde uygulanmaktadır.^[17]

2022 tarihli “*Küresel İnsani Yardımlar Raporu*” incelendiğinde, Türkiye Cumhuriyeti’nin 5 milyar 587 milyon dolar değerinde bir insani yardım fonunu uluslararası toplumun kullanımına sunduğu tespit edilmektedir.^[18] Diğer taraftan, Suriye’ye sağlanan Birleşmiş Milletler insani yardımlarının, Türkiye Cumhuriyeti’nin sınırlarının kullanılmasıyla gerçekleştirildiği bilinmektedir.^[19] Sermaye ve hizmet yardımlarının yanı sıra Türkiye Cumhuriyeti, uluslararası toplumda aynı ve nakdi yardımlar da gerçekleştirmiştir. Örneğin 2017 senesinde Gürcistan ve Kolombiya’da, 2018 senesinde Endonezya’da, 2019 senesi içerisinde Ürdün ve Yemen’de, 2020 senesi içerisinde Ukrayna ve Afganistan’da, 2021 senesinde Tacikistan’da ve 2022 senesi içerisinde Afganistan’da ve Pakistan’da meydana gelen afetler sırasında Türkiye

[15] Williams, “foreign aid.”

[16] Williams, “foreign aid.”

[17] Örneğin 1 Temmuz 2014 tarihi itibarıyla Türkiye Cumhuriyeti, Birleşmiş Milletler İnsani İşler Koordinasyon Ofisi bünyesinde küresel insani yardımlarını; mal, sermaye ve hizmet yardımları şeklinde gerçekleştirmiştir. Daha detaylı bilgi için bkz. Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, “Türkiye’nin Uluslararası Acil İnsani Yardımları,” erişim 12 Mart 2023, https://www.mfa.gov.tr/turkiye_nin_insan_iyardimlari.tr.mfa.

[18] Development Initiatives, “Global Humanitarian Assistance Report 2022,” 52, erişim 27 Mart 2023, https://devinit.org/documents/1193/GHA2022_Digital_v8_DknWCsU.pdf.

[19] BBC News Türkçe, “BM: Türkiye’den açılan sınır kapısından Suriye’nin kuzeyine ilk yardım konvoyu geçiş yaptı,” 14.02.2023, erişim 27 Mart 2023, <https://www.bbc.com/turkce/articles/cl4vg00rjvno>.

Cumhuriyeti'nin ayni ve nakdi yardımlar sağladığı görülmektedir.^[20] Bu kapsamda günümüzde yardımların; sermaye, mal ve hizmet yardımları olarak şekillendiği, Türkiye Cumhuriyeti örneğinde de gözlemlenmektedir.

II. ULUSLARARASI İNSANİ YARDIM ÇAĞRISININ HUKUKİ NİTELİĞİ

Tek taraflı hukuki işlemler, uluslararası hukuk açısından önemli bir konudur. Devletlerin uluslararası toplumda gerçekleştirdikleri uygulamaların birçoğu, aslında uluslararası hukukun tek taraflı hukuki işlemi niteliğinde uygulamalardır.^[21] Tek taraflı hukuki işlemler en genel tanımıyla, uluslararası hukuk süjelerinin hukuki sonuçlar doğurmaya yönelmiş irade açıklamaları olarak kabul edilir.^[22] Uluslararası hukuk öğretisinde tek taraflı hukuki işlemler genel itibariyle; bildirim, tanıma, vazgeçme, kınama, tek taraflı söz verme şeklinde karşımıza çıkmaktadır.^[23] Bu noktada, uluslararası insani

[20] Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, "Türkiye'nin Uluslararası Acil İnsani Yardımları," erişim 12 Mart 2023, https://www.mfa.gov.tr/turkiye_nin_inساني_yardimlari.tr.mfa.

[21] Elif Uzun, "Uluslararası Hukukta Bildirimin Tek Taraflı Devlet İşlemi Niteliği Üzerine Bir İnceleme," *Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi* 2 (2019): 1.

[22] Hüseyin Pazarcı, *Uluslararası Hukuk Dersleri: 1. Kitap*, 15. Bası (Ankara, Turhan Kitabevi, 2021), 258-59; Buket Deniz, "1974 Nükleer Denemeler Davası Işığında Uluslararası Hukukta Devletlerin Tek Taraflı İşlemleri," *Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 8, no.1 (2020): 23; Bu tanım, tüm yönleriyle öğretilde karşılık bulan bir tanım değildir. Tek taraflı hukuki işlemler, üçüncü kişiler açısından hukuki yükümlülükler doğurabilir mi? Tek taraflı hukuki işlemler, üçüncü kişiler açısından hukuki yükümlülükler doğurmak zorunda mıdır? Şeklinde sorular sorulara ilişkin olarak öğretilde görüş birliği bulunmamaktadır. Ancak konumuz itibariyle teorik tartışmalardan kaçınılmış; tek taraflı hukuki işlemler arasında olduğu öğretilde genel olarak kabul görmüş olan "bildirim" üzerinde durulmuştur. Teorik tartışmalar ile ilgili daha detaylı bilgi için bkz. Pazarcı, *Uluslararası Hukuk Dersleri: 1. Kitap*, 259; Bir görüşe göre, tek taraflı uluslararası hukuk işlemlerinin en temel özelliği, tek taraflı bir yükümlülük meydana getirmesidir. Daha detaylı bilgi için bkz. Uzun, "Uluslararası Hukukta Bildirimin," 1.

[23] Pazarcı, *Uluslararası Hukuk Dersleri: 1. Kitap*, 263 vd.; Ayşe Nur Tütüncü, Enver Arıkoğlu, Verda Neslihan Akün ve Elif Başkaracaoğlu (Derleyenler ve Düzenleyenler), *Toluner Milletlerarası Hukuk (Giriş, Kaynaklar) Prof. Dr. Sevin Toluner'in Ders Notlarından*, 2. Bası (İstanbul, Beta Yayınevi, 2019), 67 vd.; Rona Aybay ve Elif

yardım çağrısının hukuki niteliği tespit edilirken, tek taraflı bir hukuki işlem olup olmadığı öncelikle değerlendirilmelidir.

Niteliği itibariyle uluslararası insani yardım çağrısının, herhangi bir şekilde; söz verme, kınama, tanıma veya vazgeçme iradesi içermediği ilk bakışta anlaşılmaktadır. Ancak, uluslararası insani yardım çağrısının bir bildirim olup olmadığı sorusu da cevaplanması gereken bir diğer husus olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle, öncelikle uluslararası hukukta bildirim kavramının nasıl tanımlandığının tartışılması gereklidir. Uluslararası hukukta bildirim, belirli bir durumun, olayın, eylemin veya bilgi ve belgenin, hukuki sonuç doğurmaya yönelmiş bir şekilde üçüncü kişilere açıklanması şeklinde tanımlanmaktadır.^[24] Öğretide, bildirim tek taraflı hukuki işlem niteliğinde bir açıklama olamayacağını savunan görüşler de bulunmaktadır.^[25] Bu görüşü savunanlara göre bildirim, hukuki sonuç doğurmaya yönelik bir irade beyanı içermeyip yalnızca, hukuki sonucu önceden doğuran bir olayın açıklanmasından ibarettir.^[26] Ancak bu görüş bildirim, hukuki sonuç doğurmaya elverişli olabileceği durumların varlığını göz ardı etmektedir. Öyle ki, bildirim her durumda sadece açıklayıcı bir rol üstlenmekle kalmaz, aynı zamanda yeni bir hukuki durumun meydana gelmesine de sebep olabilir. İşte bu durumda, bildirim uluslararası hukuk açısından tek taraflı bir hukuki işlem olduğu kabul edilmelidir. Uluslararası insani yardım çağrısının, çağrıya konu olayla ilgili olarak, üçüncü kişilere yönelik bir açıklama içerdiği konusunda şüphe bulunmamaktadır. Bu açıklamanın hukuki sonuç doğurmaya elverişli bir irade beyanı olup olmadığı ise tartışılması gereken bir durumdur.^[27] Örneğin, 6 Şubat 2023 tarihinde meydana gelen

Oral, *Kamusal Uluslararası Hukuk*, 1. Baskı (İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2016), 141-42.

[24] Pazarcı, *Uluslararası Hukuk Dersleri: 1. Kitap*, 263; Aybay ve Oral, *Kamusal Uluslararası Hukuk*, 141-42.

[25] Uzun, 16 vd.; Ancak bu görüşü kabul etmeyenler, Uluslararası Adalet Divanı'nın yargı yetkisinin tanınmasında, devletlerin gerçekleştirdikleri tek taraflı bildirimleri örnek olarak ifade ederler. Bu konuda detaylı bilgi için bkz. Aybay ve Oral, *Kamusal Uluslararası Hukuk*, 141.

[26] Uzun, "Uluslararası Hukukta Bildirim," 16 vd.

[27] Malcolm N. Shaw, *Uluslararası Hukuk*, çev. İbrahim Kaya, Yücel Acer, M. Turgut Demirtepe, G. Engin Şimşek, 8. Baskı (Ankara: Türkiye Bilimler Akademisi, 2018),

deprem felaketi neticesinde, Türkiye'nin gerçekleştirmiş olduğu uluslararası insani yardım çağrısının, üçüncü kişiler açısından hukuki bir sonuç veya yükümlülük ortaya çıkarıp çıkarmadığı belirlenmelidir.

Kanaatimizce uluslararası insani yardım çağrısının, uluslararası iş birliği yapma yükümlülüğü doğurmaya yönelik bir açıklama olduğu; yani hukuki sonuç doğurmaya elverişli bir bildirim olduğu kabul edilebilir görünmektedir. Bilindiği üzere ilgili çağrı, gerçekleşen olay neticesinde ortaya çıkmıştır. Ancak Türkiye Cumhuriyeti, uluslararası yardım çağrısı kendi ulusal düzenlemesi olan Türkiye Afet Müdahale Eylem Planı uyarınca kendi takdir yetkisinde kalacak şekilde uluslararası toplumu iş birliğine davet etmiştir. Bu çağrı üzerine gerçekleşen insani yardım tekliflerinin kabulü yine Türkiye'nin kararına bağlı kalmıştır. Bu noktada, çağrıyı gerçekleştiren devletin, gönderilen yardımları kabul etme yönündeki rızasının hukuki anlamı da önem kazanmaktadır. Bu şekilde, bildirim olarak ele alınan uluslararası insani yardım çağrısının, hukuki sonuç doğurmaya elverişli bir irade beyanı olup olmadığı somut olaya göre değerlendirilebilecektir.

Bu yardımların niteliğine ilişkin ele alınması gereken bir diğer düzenleme de Uluslararası Hukuk Komisyonu'nun hazırlamış olduğu “*Afetlerde Kişilerin Korunumu Hakkında Taslak Maddeler*” içerisinde yer alan ve “*Etkilenen Devletin Uluslararası Yardıma Rıza Göstermesi*” başlıklı 13. maddesidir. İlgili madde metnine göre, “*uluslararası yardımın sağlanabilmesi, yaşanan olaydan etkilenen devletin buna yönelik rızasının bulunmasına bağlıdır*”.^[28] Buna karşılık, yardımın kabulüne ilişkin olarak açıklanmış bir rızanın, süreç içerisinde keyfi bir şekilde geri alınamayacağı da aynı maddede belirtilmiştir.^[29] İlgili maddede yer alan bir diğer husus ise, yardım teklifinin cevaplanmasıyla ilgilidir. Afetten etkilenen devlete sunulan yardım teklifi, ilgili devlet yetkililerince imkân bulunduğu ilk anda, gecikmesizin cevaplanmalıdır.^[30]

86 vd..

[28] Orijinal ifadesiyle: “... *The provision of external assistance requires the consent of the affected State...*”

[29] Orijinal ifadesiyle: “... *Consent to external assistance shall not be withheld arbitrarily...*”; Afetten etkilenen devletlerin keyfi olarak insani yardımlara rıza göstermemesi üzerine bir inceleme için bkz. Albayrak, 55 vd..

[30] Orijinal ifadesiyle: “... *When an offer of external assistance is made in accordance with the present draft articles, the affected State shall, whenever possible, make known*

Bu duruma ilişkin olarak; 23 Ağustos 2005 ile 31 Ağustos 2005 tarihleri arasında, Amerika Birleşik Devletleri'nde büyük bir felakete neden olan Katrina Kasırgası örnek olarak paylaşılabilir. Yaklaşık olarak 151 farklı devlet ve uluslararası kuruluş, bu kasırga sonrası yardım tekliflerini ivedi bir şekilde Amerika Birleşik Devletleri'ne (ABD) iletmiştir. Ancak, bu yardım önerilerinin bir kısmı kabul edilirken, önerilen 400 milyon dolar değerinde petrol yardımını açıkça reddedilmemesine rağmen sonraki süreç içerisinde kabul de edilmemiştir. İlgili petrol yardımına ilişkin talebi ileten devletler, yalnızca bir teşekkür beyanı ve bu yardım teklifinin değerlendirilme aşamasında olduğuna ilişkin bir mektup almışlardır.^[31] Konuyla ilgili diğer bir örnek, 20 Nisan 2010 tarihinde Meksika Körfezi'nde yaşanan Deepwater Horizon petrol sızıntısıdır. Söz konusu olaydan itibaren ilk dört hafta boyunca ABD herhangi bir yardım çağrısında bulunmamıştır.^[32] Ancak 27 Mayıs 2010 tarihli basın açıklamasında, yapılacak yardımların değerlendirmeye başlanıldığı, uluslararası topluma ilan edilmiştir.^[33] Fakat değerlendirme sonrası yardım tekliflerinin bir kısmı, ulusal güvenlik mevzuatına aykırı olacağı gerekçesiyle kabul edilmemiştir.^[34] Uluslararası insani yardım çağrısı sonrası, önerilen yardımların kabul edilmemesi halinde gündeme gelebilecek bir diğer mesele de, devletlerin uluslararası hukuktan doğan sorumluluklarını ihlal etmesi ihtimalinin ortaya çıkmasıdır. Bilindiği üzere, uluslararası hukukun emredici kurallarından kaynaklanan yükümlülüklerin ağır ihlali neticesinde,

---

its decision regarding the offer in a timely manner....”

[31] Jena Baker McNeill, James Jay Carafano, Matt A. Mayer ve Richard Weitz, “Accepting Disaster Relief from Other Nations: Lessons from Katrina and the Gulf Oil Spill,” *Backgrounder*, no. 2519 (16.02.2011): 4, erişim 5 Mart 2023, <https://www.heritage.org/homeland-security/report/accepting-disaster-relief-other-nations-lessons-katrina-and-the-gulf-oil>.

[32] McNeill, Carafano, Mayer ve Weitz, , “Accepting Disaster Relief,” 4-5.

[33] McNeill, Carafano, Mayer ve Weitz, “Accepting Disaster Relief,” 5.

[34] Örneğin, Fransa'nın göndermeyi teklif ettiği kimyasal maddeler, ilgili maddelerin Amerika Birleşik Devletleri yönetmeliklerine uygun olmadığı için reddedilmiştir. Bu konuda detaylı açıklamalar için bkz. McNeill, Carafano, Mayer ve Weitz, “Accepting Disaster Relief,” 6.

devletler veya uluslararası örgütler, ihlale son vermek adına, hukuka uygun bir yöntemle iş birliği yapmakla yükümlüdür.^[35]

Öğretide yapılan değerlendirmeler neticesinde konuyla ilgili olarak ortaya çıkabilecek iki farklı durumun değerlendirilmesi gerekmektedir. İlk durum, uluslararası insani yardım çağrısına konu olayın, uluslararası hukukun emredici kurallarından kaynaklanan yükümlülüklerin ağır ihlali neticesinde meydana gelmediği varsayımına dayanmaktadır. Daha açık bir ifadeyle, uluslararası insani yardım çağrısında bulunan devlet, uluslararası hukukun emredici kurallarından kaynaklanan yükümlülüklerinin ağır ihlaline sebebiyet vermemiş; bu nedenle de doğrudan doğruya uluslararası iş birliği yükümlülüğü altında değildir. İlgili devlet, uluslararası yardım çağrısında bulunarak kendisini iş birliği yükümlülüğü altına almaktadır. İşte bu durumda, uluslararası yardım çağrısının, hukuki sonuç doğurmaya elverişli bir bildirim olduğu kabul edilmelidir. Örneğin, 6 Şubat 2023 tarihinde meydana gelen deprem olayı neticesinde Türkiye Cumhuriyeti, uluslararası hukukun emredici kurallarından kaynaklanan yükümlülüklerin ağır ihlaline sebebiyet vermemiştir. Türkiye, Afet Müdahale Eylem Planı uyarınca, 6 Şubat tarihli afetin dördüncü seviye olarak kabul edilmesi ve uluslararası yardım çağrısında bulunulması konusunda belirli bir takdir yetkisine sahiptir. Bu takdir yetkisi kapsamında gerçekleştirilmiş olan uluslararası insani yardım çağrısı, uluslararası toplum açısından da bir iş birliği yükümlülüğünü doğurmaktadır.

İkinci durum açısından ise, uluslararası insani yardım çağrısına konu olay, uluslararası hukukun emredici kurallarından kaynaklanan yükümlülüklerin ağır ihlali neticesinde ortaya çıkmış bir olaydır. Bu durumda, uluslararası insani yardım çağrısı, uluslararası toplumun tamamına yansıyan bir zarar ile ilgilidir. Ayrıca çağrıya konu olay, uluslararası hukukun emredici kurallarından kaynaklanan yükümlülüklerin ağır ihlaline neden olan bir olayın sonucu olarak meydana gelmiştir. İşte bu durumda, uluslararası hukukun emredici kurallarından kaynaklanan yükümlülüklerin ağır ihlaline sebebiyet vermiş bir olayla ilgili olarak, çağrı sahibi devlet, aynı zamanda ağır ihlali meydana getiren devlet olarak karşımıza çıkmaktadır. İlgili devletin,

[35] “Draft Articles on the Responsibility of International Organizations,” *Yearbook of the International Law Commission, with commentaries* II, 2011 (Part 2, Art. 41-42), erişim 5 Mart 2023, https://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/commentaries/9_11_2011.pdf.

yardımları kabul etmeme yönündeki iradesi, uluslararası hukuka aykırı olarak kabul edilmelidir. Bu durum, çağrı sahibi olan ve aynı zamanda uluslararası hukukun emredici kurallarından kaynaklanan yükümlülüklerin ağır ihlaline sebebiyet vermiş olan devletin, doğrudan doğruya iş birliği yükümlülüğü altında olmasının bir gereğidir. Devlete yüklenen bu yükümlülük, bildirim ile değil, yaşanan olayla birlikte ortaya çıkmaktadır. Bildirim, yalnızca açıklayıcı bir iradeyi içerir.

Değerlendirmeye konu edilen her iki durum açısından da farklı sonuçlar ortaya çıkmaktadır. İkinci durumda, uluslararası insani yardım çağrısı, tek taraflı bir hukuki işlem niteliği kazanmamaktadır. Ancak ilk durumda, uluslararası insani yardım çağrısının hukuki sonuç doğurmaya elverişli bir uluslararası hukuk işlemi olduğu değerlendirilmelidir. Uluslararası yardım çağrısının hukuki niteliğinin tespiti, devletlerin sorumluluklarının sınırlarının tespiti noktasında önemlidir. Bu kapsamda anlaşılacağı üzere; uluslararası yardım çağrısına olumlu veya olumsuz cevap veren, herhangi bir şekilde cevap vermeyen veya yaşanan bir afete rağmen uluslararası yardım çağrısında bulunmayan devletlerin sorumluluklarının sınırının belirlenmesi noktasında, ilgili uluslararası yardım çağrısının hukuki niteliğinin tespit edilmesi gereklidir. Çalışmamıza konu uluslararası yardım çağrısı açısından ise sonuç olarak, 6 Şubat 2023 tarihli afet neticesinde gerçekleştirilen uluslararası insani yardım çağrısının, tek taraflı bir hukuki işlem olarak kabul edilmesi gerektiğine ilişkin görüşü taşımaktayız. Ancak Türkiye'nin gerekli çağrıyı takdir hakkı olmasına rağmen gerçekleştirdiği ve ilgili çağrının da karşılık bulduğu değerlendirildiğinde, uluslararası sorumluluk hukuku açısından herhangi bir tartışmalı durumun ortaya çıkmadığı anlaşılmıştır.

Bu noktada, tek taraflı uluslararası hukuk işlemi olan uluslararası yardım çağrısına diğer devletler tarafından karşılık verilmesi durumunda, bildirim "tek taraflı hukuk işlemi" niteliğinin kendisini göstermeye devam edeceği de belirtilmelidir. Bunun temel sebebi, bildirim gibi öğretide "bağımsız tek taraflı uluslararası hukuk işlemleri" olarak belirtilen işlemlerin, geçerlilik ve hukuki sonuçları açısından ilgili uluslararası hukuk kişinin iradesinden başka bir dayanağının olmamasıdır.^[36]

[36] Pazarcı, *Uluslararası Hukuk Dersleri: 1. Kitap*, 262.

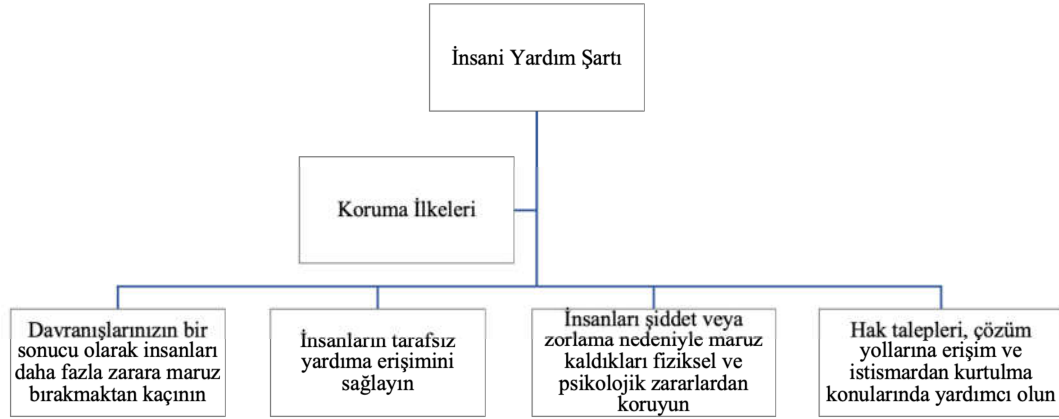
III. ULUSLARARASI İNSANI YARDIM ÇAĞRISINA ARACILIK EDEN DEVLETLERİN VE BİRLEŞMİŞ MİLLETLER BİRİMLERİNİN SORUMLULUK ALANLARI

Uluslararası toplumu ilgilendiren büyük olaylar karşısında uluslararası iş birliğini düzenlemek amacıyla 19 Aralık 1991 tarihli ve 46/182 sayılı Birleşmiş Milletler Genel Kurulu Kararıyla uluslararası insani yardım sistemi kurulmuştur.^[37] Oluşturulan bu sistem çerçevesinde insani yardım birimlerinin görev ve sorumluluk alanlarının incelenmesi, aynı zamanda uluslararası düzeyde neden bir insani yardım sistemine ihtiyaç duyulduğu sorusunun da cevaplandırılması anlamına gelmektedir. Bu nedenle öncelikle, 1997 yılında bir grup Sivil Toplum Kuruluşu, Kızılhaç ve Kızılay Hareketi tarafından insani müdahalelerin evrensel asgari standartlarını belirlemek üzere hazırlanmış olan “İnsani Yardım Şartı ve İnsani Yardım Müdahalesinde Asgari Standartlar” belgesinin dayandığı dört temel koruma ilkesinin açıklanması kaçınılmaz olmaktadır.^[38]

[37] United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs, “Resolution 46/182, which created the humanitarian system, turns twenty-five,” 16.02.2016, erişim 11 Mart 2023, <https://www.unocha.org/story/resolution-46182-which-created-humanitarian-system-turns-twenty-five>.

[38] The Sphere Project, “Humanitarian charter and minimum standards in humanitarian response,” 2011, erişim 26 Mart 2023, 28, <https://www.unhcr.org/50b491b09.pdf>; Projeye Türkiye’den dahil olanların listesi için bkz. Sphere, “Turkey,” erişim 26 Mart 2023, <https://spherestandards.org/countries/turkey/>; Daha detaylı bilgi için bkz. Adem Ceren, “Afetler ve İnsani Yardım Faaliyetleri Üzerine Bir Değerlendirme,” *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 23, no. 2 (2021): 297 vd..

Uluslararası Hukuk Açısından Uluslararası İnsani Yardım Çağrısının
Hukuki Niteliği ve 6 Şubat Depremi

Şema-1: İnsani Yardım Şartı, Koruma İlkeleri (Kaynak: The Sphere Project.^[39])

Bu yaklaşımlardan ilki; insani yardıma ihtiyaç duyan kişilerin daha fazla zararlarla karşılaşmasından kaçınılması gerektiğini ifade etmektedir.^[40] İkinci yaklaşım, insani yardımların “tarafsızlık” çerçevesinde, insani yardıma ihtiyaç duyan herkese sağlanması gerektiğini açıklar.^[41] Üçüncü yaklaşım, insani yardıma ihtiyaç duyanların şiddet ya da zorlama nedeniyle fiziksel veya psikolojik zararlar görmelerinin önüne geçilmesi gerektiğini ifade eder.^[42] Dördüncü yaklaşım ise, insani yardıma ihtiyaç duyanların haklarının savunulması, hukuki yollara erişimlerinin sağlanması ve bu kişilerin istismardan korunması ile ilgilidir.^[43] İşte bu çerçevede, insani yardımı koordine etmek ve kolaylaştırmak için insani yardım sistemi içerisinde olacak şekilde, Acil Yardım Koordinatörü pozisyonu oluşturulmuştur.^[44] İlgili koordinasyo-

[39] The Sphere Project, “Humanitarian charter and minimum standards in humanitarian response,” 2011, erişim 26 Mart 2023, 28, <https://www.unhcr.org/50b491b09.pdf>.

[40] The Sphere Project, 28.

[41] The Sphere Project, 28.

[42] The Sphere Project, 28.

[43] The Sphere Project, 28.

[44] Günümüzde ilgili pozisyonda görevli olan koordinatör, Martin Griffiths’tir. Pozisyonun orijinal ismi: *Emergency Relief Coordinator (ERC)*. Martin Griffiths, 6 Şubat 2023 tarihli depremler ile ilgili olarak, “Bölgedeki insanlar bu trajedinin yıkıcı sonuçlarıyla uğraşırken onlara yalnız olmadıklarını söylemek istiyoruz.” sözleriyle, insani yardım faaliyetlerinin yürütülmekte olduğu bilgisini paylaşmıştır. Bu konuda daha detaylı bilgi için bkz. United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs, “UN

nun desteklenmesi amacıyla, Kurumlar Arası Daimi Komite kurulmuş; Komite'nin, Birleşmiş Milletler bünyesinden veya dışından sağlanacak olan insani yardımların koordine edilmesi için birincil sorumlukta bir birim olduğu kabul edilmiştir.^[45] Acil Yardım Koordinatörü pozisyonuna kurumsal desteği sağlayabilmek adına, New York ve Cenevre'de iki farklı merkezi olacak şekilde, İnsani İşler Departmanı kurulmuştur.^[46] Aynı görev ve sorumluluk alanı çerçevesinde 1993 tarihinde, Birleşmiş Milletler Afet Değerlendirme ve Koordinasyon Sistemi oluşturulmuştur.^[47] Olası bir afet neticesinde, ilgili hükümetin çağrısı üzerine, Afet Değerlendirme ve Koordinasyon Sistemi bünyesindeki uzman ekipler, afetten etkilenenlere ücretsiz bir şekilde yönlendirilmektedir.^[48] Ayrıca, Birleşmiş Milletler Afet Değerlendirme ve Koordinasyon Sistemi ile geliştirilen konsept, 16 Aralık 2002 tarihli ve 57/150 sayılı Karar ile birlikte daha güçlü bir şekilde desteklenmiştir.^[49]

Kurumsal gelişim süreci içerisinde İnsani İşler Departmanı da 1998 yılında, gerçekleştirilen reform ile birlikte, İnsani İşler Koordinasyon Ofisi adıyla yeniden düzenlenmiştir.^[50] İlgili Ofis'in yetkisi, insani müdahalelerin

---

emergency fund releases US\$25 million to help people affected by the earthquakes in the Middle East,” 7 Şubat 2023, erişim 12 Mart 2023, <https://www.unocha.org/story/un-emergency-fund-releases-us25-million-help-people-affected-earthquakes-middle-east>.

[45] Orijinal ismi: *Inter-Agency Standing Committee (IASC)*; Inter-Agency Standing Committee, “The Inter-Agency Standing Committee,” erişim 12 Mart 2023, <https://interagencystandingcommittee.org/the-inter-agency-standing-committee>.

[46] Orijinal ismi: *Department of Humanitarian Affairs (DHA)*. Daha detaylı bilgi için bkz. United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs, “History of OCHA,” erişim 12 Mart 2023, <https://www.unocha.org/about-ocha/history-ocha>.

[47] Orijinal ismi: *The United Nations Disaster Assessment and Coordination (UNDAC)*.

[48] United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs, “UN Disaster Assessment and Coordination (UNDAC),” erişim 12 Mart 2023, <https://www.unocha.org/our-work/coordination/un-disaster-assessment-and-coordination-undac>.

[49] United Nations General Assembly, Resolution A/RES/57/150, Resolution adopted by the General Assembly on 16 December 2002, erişim 12 Mart 2023, https://www.insarag.org/wp-content/uploads/2016/04/GA_Res_57-150_English.pdf.

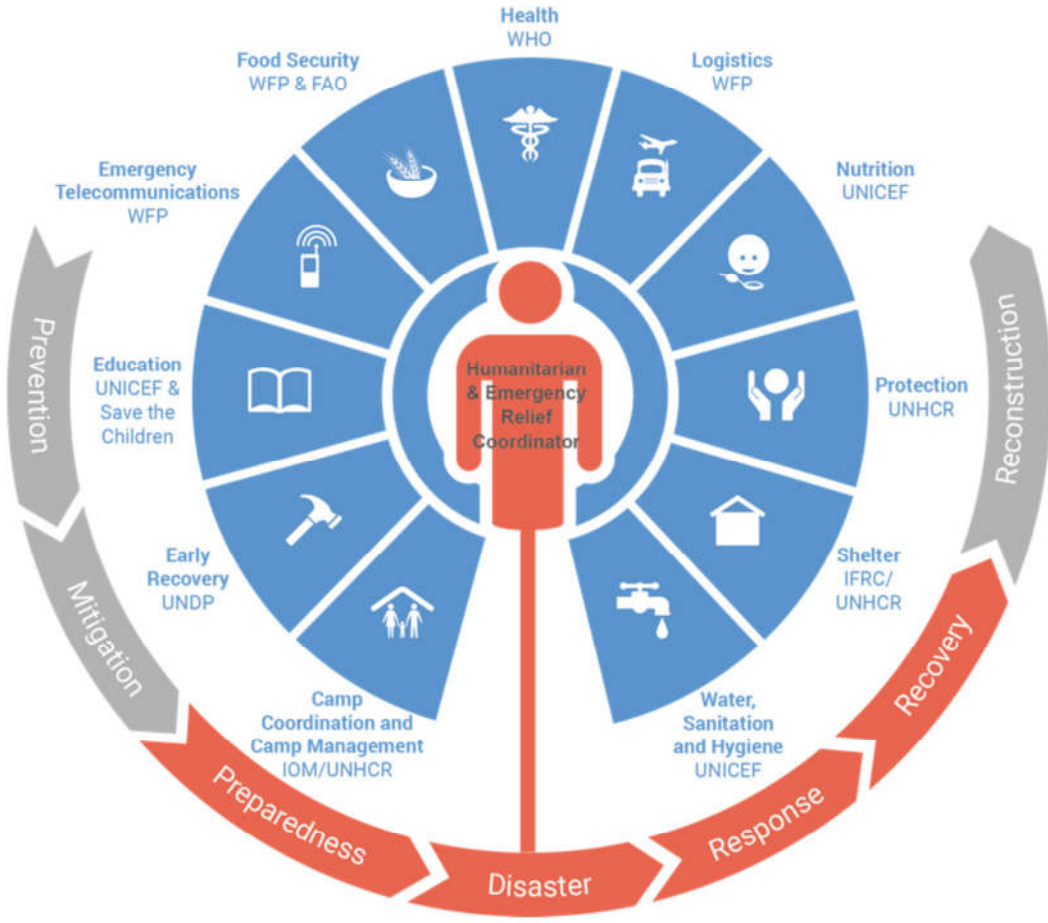
[50] Orijinal ismi: *Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA)*; Daha detaylı bilgi için bkz. United Nations Office for the Coordination of Humanitarian

koordinasyonunu sağlama ve politika geliştirme temelinde yeniden belirlenmiştir.^[51] Bu kapsamda, 15 Aralık 2005 tarihinde İnsani İşler Koordinasyon Ofisi'nin çalışmaları sonucunda, Merkezi Acil Durum Müdahale Fonu oluşturulmuştur.^[52] İnsani yardıma ihtiyaç duyanların ekonomik açıdan desteklenmesi amacıyla oluşturulan bu Fon, 2006 tarihi itibarıyla çalışmalarına başlamıştır. Bu çalışmaların sonucunda, devletlerin sağladıkları katkılarla birlikte, bugüne kadar yaklaşık olarak 5,5 milyar dolar değerinde insani yardım gerçekleştirilmiştir.^[53]

Affairs, "History of OCHA," erişim 12 Mart 2023, <https://www.unocha.org/about-ocha/history-ocha>.

- [51] İnsani İşler Koordinasyon Ofisi'nin insani yardımlarının koordinasyonunda birincil sorumluluğu olan birimler: Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (*The United Nations Development Programme: UNDP*), Birleşmiş Milletler Mülteci Ajansı (*The United Nations Refugee Agency: UNHCR*), Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (*The United Nations Children's Fund: UNICEF*), Dünya Gıda Programı (*The World Food Programme: WFP*), Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (*United Nations Population Fund: UNFPA*), Dünya Sağlık Örgütü (*World Health Organization: WHO*). Daha detaylı bilgi için bkz. United Nations, "Deliver Humanitarian Aid," erişim 12 Mart 2023, <https://www.un.org/en/our-work/deliver-humanitarian-aid>.
- [52] Orijinal ismi: *Central Emergency Response Fund (CERF)*; Daha detaylı bilgi için bkz. United Nations, Central Emergency Response Fund, "Who We Are," erişim 11 Mart 2023, <https://cerf.un.org/about-us/who-we-are>.
- [53] Birleşmiş Milletler, 8 Aralık 2016 tarihinde aldığı Karar ile birlikte, acil durumlarda insani yardım koordinasyonunun güçlendirilmesi amacıyla, yıllık 1 milyar dolar finansman hedefini duyurmuştur. Bu konuda alınan karar için bkz. United Nations General Assembly, Resolution A/RES/71/127, Resolution adopted by the General Assembly on 8 December 2016, erişim 12 Mart 2023, https://cerf.un.org/sites/default/files/resources/cerf_ga_resolution_2016_en.pdf; United Nations, Central Emergency Response Fund, "Who We Are," erişim 11 Mart 2023, <https://cerf.un.org/about-us/who-we-are>.

Şema-2: BM İnsani İşler Koordinasyon Ofisi Afet Organizasyon Şeması
(Kaynak: Birleşmiş Milletler İnsani İşler Koordinasyon Ofisi.^[54])

Öte yandan Birleşmiş Milletler içerisinde oluşturulan bu insani yardım sisteminin, devletlerden ayrı düşünülmemeyeceği kabul edilmelidir. Uluslararası hukukta devletler; insan haklarına saygı duyma, onları koruma, kolaylaştırma ve yerine getirme konusunda yükümlülükler sahiptir.^[55] Bu yükümlülükler, devletin uluslararası hukuka aykırı her fiili için sorumluluğunu da

[54] United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs, “Disaster Response in Asia and The Pacific,” erişim 28 Mart 2023, <https://asiadisasterguide.unocha.org/IV-international-coordination.html>.

[55] Mari Luz Kerkhoven, “Natural Hazards: Disaster or Opportunity?,” 08.06.2022, erişim 12 Mart 2023, <https://esthinktank.com/2022/06/08/natural-hazards-disaster-or-opportunity/>.

güvenli olmayan yerlere yerleştirilmeleri, mülkiyet iadesi ve araziye erişim eksikliği gibi gündeme gelebilecek birçok mesele, insan hakları ile doğrudan doğruya bağlantılıdır.^[60]

Afet zamanında “yaşam hakkı” açısından devletin sorumluluğunun sınırının belirlenmesi önemlidir. Yaşam hakkı açısından, devletlerin pozitif ve negatif yükümlülükleri bulunmaktadır. Normatif olarak sınırları çizilmiş istisnai durumlar dışında devletlerin, bireylerin hayatına son vermeme yükümlülüğü, esasında negatif yükümlülüğünü ifade eder.^[61] Kamu makamları tarafından düzenlenen operasyonlar söz konusu olduğunda, ilgili operasyonların; riskler en aza indirgenmeden, özensiz veya orantısız bir şekilde planlanması durumunda siviller hayatını kaybedebilir. İşte bu durumda, devletin negatif yükümlülüğünün ihlalinden bahsedilmektedir.^[62]

Türkiye Afet Müdahale Eylem Planı uyarınca, 6 Şubat 2023 tarihinde meydana gelen deprem, dördüncü seviye bir afet olarak kabul edilmiş ve uluslararası yardım çağrısında bulunulmuştur. T.C. Dışişleri Bakanlığı, uluslararası yardımların koordinasyonu için 29 personelini afet bölgesinde görevlendirmiştir.^[63] İlgili personelin bölgede görevlendirilmesi, uluslararası iş birliği operasyonlarının yönetilmesi ve buna bağlı olarak devletin afetten etkilenen yurttaşlarının hayatlarının kurtarılması için gereklidir. Aksi bir

[60] Inter-Agency Standing Committee, “IASC Operational Guidelines on The Protection of Persons in Situations of Natural Disasters,” January 2011, 1, erişim 12 Mart 2023, https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Issues/IDPersons/OperationalGuidelines_IDP.pdf.

[61] Ayşe Özkan Duvan, “Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi 2. Maddesi Çerçevesinde Yaşam Hakkının Korunmasında Devletin Yükümlülüğü,” *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi* 24, no. 2 (2018): 663.

[62] Bu konuda kararlar için bkz. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, McCann ve diğerleri/ Birleşik Krallık, Başvuru No. 18984/91, 27 Eylül 1995, erişim 26 Mart 2023, <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-57943%22%5D%7D>; Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Gül ve diğerleri / Türkiye, Başvuru No. 4870/02, 8 Haziran 2010, erişim 26 Mart 2023, <https://www.icnl.org/resources/library/gul-and-others-v-turkey-application-no-4870-02-2>; Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Oğur/Türkiye, Başvuru No. 21594/93, 20 Mayıs 1999, erişim 26 Mart 2023, https://www.stradalex.eu/en/se_src_publ_jur_eur_cedh/document/echr_21594-93.

[63] T.C. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, “Kahramanmaraş’ta Meydana Gelen Depremler Hk Basın Bülteni-35.”

adım, kurtarma operasyonunun gerektiği gibi planlanmamasına ve yurttaşların operasyon planındaki ağır kusur nedeniyle hayatlarını kaybetmelerine neden olabilir; devletin negatif yükümlülüğünün ihlalini gündeme getirebilir. Ayrıca, uluslararası yardım çağrısı ihmal edilirse, devletin negatif yükümlülüğü açısından sorumluluğu gündeme gelebilir. Devletin ulusal imkanlarının yetersiz kalacağı bir afette, yurttaşlarını korumak amacıyla, uluslararası iş birliğini araç olarak kullanması, uluslararası yardım çağrısı ile gerçekleştirilmektedir. Böyle bir afet neticesinde, uluslararası yardım çağrısı gerçekleştirilmemesi ve yurttaşların hayatlarını kaybetmesi sonucunda da devletin negatif yükümlülüğünün ihlali gündeme gelebilir. Ancak, gerçekleşen bir afet neticesinde devletin, afet eylem planlarını riskleri en aza indirgeyecek şekilde ve olması gerektiği şekilde gerçekleştirdiği durumlarda, artık negatif yükümlülükleri açısından sorumluluğuna gidilemeyeceği kabul edilmelidir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, 28 Ekim 1998 tarihinde *Osman / Birleşik Krallık Kararı* ile birlikte, kişilerin yaşam haklarını koruma noktasında devletlerin yalnızca negatif yükümlülüklerinin olmadığını; ayrıca devletlerin önlemler almak amacıyla uygun adımlar atması gerektiğini, kişilerin yaşamlarının korunumu noktasında pozitif yükümlülüklerinin olduğunu vurgulamıştır.^[64] Osman Kararı ile ortaya konulan bu anlayış, 30 Kasım 2004 tarihli *Öneryıldız / Türkiye Kararı* ve 29 Eylül 2008 tarihli *Budayeva ve diğerleri / Rusya Federasyonu Kararı* ile geliştirilmiştir.^[65] Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, yaşanan felaketler sonucunda, devletlerin ortaya çıkan neticeyi önleme noktasında asgari önlemleri alıp almadığına, etkili soruşturma yürütüp yürütmediğine, yaptırımların etkili olup olmadığına ve gerekli araçların kullanılıp kullanılmadığına odaklanmaktadır.^[66] Özellikle *Öneryıldız Kararı* ile birlikte, devletlerin pozitif yükümlülüklerinin gereğini yerine getirdiklerinden bahsedebilmek için önleyici, caydırıcı, yasal ve idari kurallarla çerçevesi oluşturulmuş makul bir denetim sistemine sahip

[64] Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, *Osman/Birleşik Krallık*, Başvuru No. 23452/94, 28 Ekim 1998, § 115, erişim 26 Mart 2023, [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22appno%22:\[%2223452/94%22\],%22itemid%22:\[%22001-58257%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22appno%22:[%2223452/94%22],%22itemid%22:[%22001-58257%22]}).

[65] Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, *Budayeva ve diğerleri / Rusya Federasyonu*, Başvuru No. 15339/02, 21166/02, 20058/02, 11673/02 ve 15343/02, 29 Eylül 2008, § 129. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Büyük Daire, *Öneryıldız/Türkiye*, Başvuru No. 48939/99, 30 Kasım 2004, § 89.

[66] Duvan, "Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi 2. Maddesi," 668.

olmaları gerektiği vurgulanmıştır.^[67] İlerleyen süreçte Mahkeme, devletlerin pozitif yükümlülüklerinin neler olduğuna ilişkin temel soruyu, 17 Kasım 2015 tarihli Özel ve diğerleri /Türkiye Kararı ile birlikte, 1999 Depremi açısından detaylı bir şekilde incelemiştir.^[68] Mahkeme, yeterli dayanıklılığa sahip olmayan binalar için kamu makamlarının, gerekli özeni göstermesizin kusurlu bir şekilde ruhsat vermiş olduğuna vurgu yapmaktadır.^[69] Devamında ise Mahkeme, devletin pozitif yükümlülüğü çerçevesinde kamu makamları aracılığıyla asgari önlemleri alması gerektiğini, önleyici denetimlerin gerçekleştirilmesi gerektiğini belirtmektedir.^[70] Mahkeme, kamu makamlarının ilgili bölgenin deprem bölgesi olduğunu bildiğini ve ilgili bölgedeki yapılaşmayı da bu nedenle belirli standartlara bağlı tuttuğunu vurgulamış; yerel makamların birincil olarak gerçekleşen neticeden sorumlu olduğunu değerlendirmiştir.^[71] Mahkeme bilirkişi raporlarını incelediğini belirterek, 1999 Depremi sonrasında bu bölgede yıkılan binaların, esasında gerekli asgari standartları yerine getirmeden yapı izinlerini aldığını belirtmiş; devletin pozitif yükümlülüğünü, yerel kamu makamları aracılığıyla gereği gibi yerine getirmediğini kabul etmiştir.^[72] Netice itibariyle Mahkeme, başvurucular lehine tazminat ödenmesine karar vermiştir.^[73]

Uluslararası Hukuk Komisyonu'nun hazırlamış olduğu “*Afetlerde Kişilerin Korunumu Hakkında Taslak Maddeler*”, insan hakları ile ilgili bir başka uluslararası hukuk metni olarak ele alınmalıdır.^[74] İlgili hukuki metin incelendiğinde, temel haklara ilişkin bazı düzenlemeler dikkat çekmektedir. Örneğin, 4. maddeyle birlikte, *afet zamanında insan onuruna saygı gösteril-*

[67] Öneriyıldız/Türkiye, §§ 89-97.

[68] Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Özel ve diğerleri / Türkiye, Başvuru No. 14350/05, 15245/05 ve 16051/05, 17 Kasım 2015, § 174.

[69] Özel ve diğerleri / Türkiye, § 174.

[70] Özel ve diğerleri / Türkiye, § 174.

[71] Özel ve diğerleri / Türkiye, § 174.

[72] Özel ve diğerleri / Türkiye, § 175.

[73] Özel ve diğerleri / Türkiye, §§ 205-212.

[74] United Nations International Law Commission, “Draft Articles on the Protection of Persons in the Event of Disasters.”

mesi gerektiği vurgulanmıştır.^[75] 5. maddeyle birlikte, *uluslararası hukuka uygun olarak afetlerden etkilenen kişilerin insan haklarına saygı gösterilmesi gerektiği* kabul edilmiştir.^[76] Afetlere müdahale sırasında, ayrımcılık yapılmaması temelinde, özellikle *hassas durumdaki kişilerin ihtiyaçlarının dikkate alınarak hareket edilmesi gerektiği*, 6. madde altında düzenleme altına alınmıştır.^[77] İlgili maddeler, insan hakları ile afetlerin doğrudan doğruya bağlantılı olduğunu ortaya koymaktadır.

Devletlerin ve birimlerin görev ve sorumluluk alanları açısından, çalışmamıza konu afetin de değerlendirilmesi gereklidir. 6 Şubat 2023 tarihli depremler neticesinde, İnsani İşler Koordinasyon Ofisi, Türkiye'nin uluslararası insani yardım çağrısına karşılık vermiştir. 10 Şubat 2023 tarihinde Birleşmiş Milletler Acil Yardım Koordinatörü Martin Griffiths, Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığını ziyaret etmiş; Birleşmiş Milletler ve ilgili birimlerinin deprem bölgesindeki çalışmalarını değerlendirmiştir.^[78] Türkiye Cumhuriyeti'nin Birleşmiş Milletler Daimi Temsilcisi, 13 Şubat 2023 tarihinde Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'ni deprem sürecine ilişkin olarak

[75] **Madde 4:** "Afet durumlarında insan kişiliğinin doğuştan sahip olduğu insan onuruna saygı gösterilecek ve bu onur korunacaktır."

[76] **Madde 5:** "Afetlerden etkilenen kişiler, uluslararası hukuka uygun olarak insan haklarına saygı gösterilmesi ve bu hakların korunması hakkına sahiptir."

[77] **Madde 6:** "Afetlere müdahale; insani şekilde, tarafsızlık ve yansızlık ilkelerine uygun olarak ve ayrımcılık yapılmaması temelinde, özellikle hassas durumdaki kişilerin ihtiyaçları göz önünde bulundurularak gerçekleştirilmelidir."

[78] Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, "Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu'nun BM Genel Sekreter Yardımcısı İnsani İşler ve Acil Yardım Koordinatörü Martin Griffiths ile görüşmesi, 10 Şubat 2023, Ankara," erişim 12 Mart 2023, <https://www.mfa.gov.tr/sayin-bakanimizin-bm-genel-sekreter-yardimcisi-ve-acil-yardim-koordinatörü-ile-gorusmesi-10-2-2023.en.mfa>; Acil Yardım Koordinatörü Martin Griffiths ve Birleşmiş Milletler Türkiye Mukim Koordinatörü Alvaro Rodriguez 13 Şubat 2023 tarihinde deprem bölgesini ziyaret etmiştir. Daha detaylı bilgi için bkz. Birleşmiş Milletler Türkiye, "Depremlerin ardından BM Acil Yardım Koordinatörü Griffiths Kahramanmaraş'ı ziyaret etti," 13.02.2023, erişim 12 Mart 2023, <https://turkiye.un.org/tr/218997-depremlerin-ard%C4%B1ndan-bm-acil-yard%C4%B1m-koordinat%C3%B6r%C3%BC-griffiths-kahramanmara%C5%9F%E2%80%99%C4%B1-ziyaret-etti>.

tespit edilir.^[83] Türkiye Cumhuriyeti'nin girişimleri ise devletin yurttaşlarını koruma sorumluluğunun bir gereğidir.

IV. TÜRKİYE CUMHURİYETİ'NE GERÇEKLEŞTİRİLEN ULUSLARARASI YARDIMLARIN DOLAYLI OLARAK KATKI SUNDUKLARI ULUSLARARASI BARIŞ VE GÜVENLİK ORTAMI

Öğretide de ifade edildiği üzere, bir deprem felaketine ilişkin olarak uluslararası yardım sağlamak, uluslararası iş birliğinin bir başka görünümüdür.^[84] Devletler, uluslararası iş birliğini kolaylaştırmak için Birleşmiş Milletler bünyesinde diplomatları aracılığıyla, örneğin Afet Riskini Azaltma Ofisi bünyesinde, çalışmalar gerçekleştirmektedir.^[85] Uluslararası toplumda gerçekleştirilen bu tür çalışmalar, devletlerin veya uluslararası örgütlerin birbirleriyle iş birliğini sağlamak noktasında oldukça önemlidir. Uluslararası toplumda iş birliği, özellikle Soğuk Savaş Dönemi sonrasında kültürel ve ekonomik bir içeriğe sahip olmuştur.^[86] Uluslararası ilişkiler öğretisinde, uluslararası iş birliği mekanizmasının sadece kültürel ve maddi çıkarlar sağlamadığı; kamu diplomasisinin gelişimi ve devletlerin

[83] Birleşmiş Milletler Andlaşması ve Uluslararası Adalet Divanı Statüsü, 26.06.1945, erişim 6 Mart 2023, <https://turkiye.un.org/tr/33499-birle%C5%9Fmi%C5%9Fmilletler-antla%C5%9Fmas%C4%B1> : "...*Ekonomik, sosyal, kültürel ve insancıl nitelikteki uluslararası sorunları çözmeye ve ırk, cinsiyet, dil ya da din ayrımı gözetmeksizin herkesin insan haklarına ve temel özgürlüklerine saygının geliştirilip güçlendirilmesinde uluslararası işbirliğini sağlamak...*".

[84] Orijinal ismi: *The Office for Disaster Risk Reduction*; Daha detaylı bilgi için bkz. Dany, "Failed cooperation in times of natural disasters," 194.

[85] United Nations Office for Disaster Risk Reduction, "MCR2030 – Making Cities Resilient," erişim 16 Mart 2023, <https://mcr2030.undrr.org/sites/default/files/2022-01/MCR2030%20Europe%20Turkish.pdf>; United Nations General Assembly, Report of the open-ended intergovernmental expert working group on indicators and terminology relating to disaster risk reduction," A/71/644, 1 Dezember 2016, erişim 16 Mart 2023, https://www.preventionweb.net/files/50683_oiewgreportenglish.pdf?_gl=1*1fkucj3*_ga*MzA3OTAxNzE2LjE2Nzg5NTEzZmZU.*_ga_D8G5WX P6YM*MTY3ODk1MTMzNC4xLjEuMTY3ODk1MTM2My4wLjAuMA..

[86] Mücahit Özdoğan, "Realizm ve Neorealizm Bağlamında Soğuk Savaş Sonrası Güvenlik Anlayışının Değerlendirilmesi," *Güvenlik Bilimleri Dergisi* 8, no. 1 (2019): 10.

propaganda avantajı sağlaması açısından da önemli sonuçları olduğu ifade edilmektedir.^[87]

17 Ağustos 1999 tarihinde Gölcük Depremi sonrasında Yunanistan, Türkiye'ye uluslararası yardım göndermiştir. Sadece birkaç hafta sonra, 7 Eylül 1999 tarihinde, Atina'da bir deprem meydana gelmiş; bu deprem sonrasında da Türkiye, Yunanistan'a uluslararası yardım göndermiştir. Karşılıklı yardım faaliyetleri neticesinde ortaya çıkan bu süreç, öğretilerde “*deprem diplomasisi*” olarak isimlendirilmiştir.^[88] Deprem diplomasisinin, o döneme ilişkin uluslararası hukuk açısından da önemi olan Kardak Krizi'nin olumsuz etkilerini azaltan bir ortamı sağladığı ifade edilmiştir.^[89]

6 Şubat 2023 tarihinde gerçekleşen deprem felaketi neticesinde, Türkiye Cumhuriyeti'nin uluslararası insani yardım çağrısına karşılık veren ülkeler, uluslararası iş birliği içerisinde olmayı kabul etmişlerdir. Bu iş birliğiyle birlikte, uluslararası hukuk açısından uyumsuzluk olarak nitelendirilebilecek birçok meselenin en azından bir süreliğine dondurulduğu gözlenmiştir. Kuzey Atlantik Paktı Teşkilatı'na (NATO) üyelik başvurusunun kabulü

[87] Özdoğan, “Realizm ve Neorealizm Bağlamında,” 10. Bu kazanımların, yumuşak güç (*soft power*) odaklı bir yaklaşıma hizmet ettiğini değerlendiren yazarlar için bkz. Tuba Çavuş, “Dış Politikada Yumuşak Güç Kavramı ve Türkiye'nin Yumuşak Güç Kullanımı,” *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 2, no. 2 (2012): 23 vd; Yasin Başpınar, “Uluslararası Güç Mücadelesinde Propagandanın Yeri ve Kamu Diplomasisine Dönüşümü,” (Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, 2017): 24.

[88] Stelyo Berberakis, “Türkiye ile Yunanistan arasında deprem diplomasisi tekrarlanacak mı?,” BBC News Türkçe, 01.11.2020, erişim 26 Mart 2023, <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-54768581>; “Deprem diplomasisi” terimine yönelik bir eleştiri için bkz. Hasan Göğüş, “Deprem diplomasisi mi, diplomaside deprem mi?,” T24, 04.03.2023, erişim 26 Mart 2023, <https://t24.com.tr/yazarlar/hasan-gogus/deprem-diplomasisi-mi-diplomaside-deprem-mi,38976>.

[89] Eren Alper Yılmaz, “Deprem diplomasisi ve Güneydoğu Anadolu depremi,” Independent Türkçe, 23.02.2023, erişim 26 Mart 2023, <https://www.indyturk.com/node/612371/t%C3%BCrki%C3%BCneden-sesler/deprem-diplomasisi-ve-g%C3%BCneydo%C4%9Fu-anadolu-depremi>.

konusunda afet öncesi dönemde uyuşmazlık yaşadığımız İsveç devletinin^[90], deprem sonrası gönderdiği insani yardımların, üyeliğe kabul sürecinde bir araç olarak değerlendirilmemesi gerektiği, İsveç Dışişleri Bakanı tarafından açıkça ifade edilmiştir.^[91] Bir başka örnek, Türkiye Cumhuriyeti ve Yunanistan arasında Ege Denizi'nde, deniz yetki alanlarına ilişkin olarak yaşanan uyuşmazlıklar ile ilgilidir. Afet öncesi dönemde, uluslararası hukuk açısından taraflar karşı karşıya gelmiş olsalar da; sonrasında her iki devlet, ortak bir basın açıklaması düzenleyerek, 6 Şubat Depremi'nin aslında Türkiye-Yunanistan ilişkilerinin yeniden tanımlanması için bir fırsat olduğunu, uluslararası toplum ile paylaşmıştır.^[92] Dikkate değer bir diğer örnek ise, Rusya Federasyonu ile Ukrayna arasındaki silahlı çatışmalar devam ederken, savaşın tarafı olan devletlerin, uluslararası insani yardım çağrısının karşılığı olarak Türkiye'ye, deprem bölgesine,

[90] Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu'nun basın açıklaması için bkz. NTV, "Bakan Çavuşoğlu açıkladı: İsveç ve Finlandiya ile yeni toplantının tarihleri belli oldu," 27.02.2023, erişim 17 Mart 2023, https://www.ntv.com.tr/dunya/bakan-cavusoglu-acikladi-isvec-ve-finlandiya-ile-yeni-toplantinin-tarihi-bell-oldu,33rQV5vDg0Gaskvr7_Vv0w; Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı'nın İsveç'e yönelik kınama metni için bkz. Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, "No: 22, 21 Ocak 2023, İsveç'te PKK İltisaklı Gruplarca Düzenlenen Gösteri Hk.," erişim 18 Mart 2023, https://www.mfa.gov.tr/no_-22_-isvec-te-pkk-iltisakli-gruplarca-duzenlenen-gosteri-hk.tr.mfa.

[91] Orjinal İsmi: North Atlantic Treaty Organization (NATO); İsveç Başbakanı Ulf Kristersson'un basın açıklamasına ilişkin haber metni için bkz. Cumhuriyet Gazetesi, "İsveç: Türkiye'ye gönderdiğimiz yardımlar, NATO konusunda bir araç olarak görülmemeli," 07.02.2023, erişim 17 Mart 2023, <https://www.cumhuriyet.com.tr/dunya/isvec-turkiyeye-gonderdigimiz-yardimlar-nato-konusunda-bir-arac-olarak-gorulmemeli-2049189>.

[92] Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu'nun basın açıklaması için bkz. Euronews, "Çavuşoğlu: Yunanistan'ın Ege'de 1 mil dahi karasuyu genişlemesine izin vermeyiz," 29.12.2022, erişim 18 Mart 2023, <https://tr.euronews.com/2022/12/29/cavusoglu-yunanistanin-egede-1-mil-dahi-kara-suyu-genislemesine-izin-vermeyiz>; Yunanistan Dışişleri Bakanı ve Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanı ortak basın açıklaması için bkz. Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, "Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu'nun Yunanistan Dışişleri Bakanı Sayın Nikos Dendias ile basına yaptıkları konuşma," 12.02.2023, erişim 18 Mart 2023, <https://www.mfa.gov.tr/sayin-bakanimizin-yunanistan-disisleri-bakani-nikos-dendas-ile-basina-yaptiklari-konusma-12-2-2023.tr.mfa>.

insani yardımları sevk etmiş olmalarıdır.^[93] Yine, Türkiye Cumhuriyeti ile Ermenistan, 2020 Dağlık Karabağ Savaşı nedeniyle uluslararası toplumda karşı karşıya gelmişken; 6 Şubat Depremi sonrasında, iki ülkenin uzlaşmasıyla birlikte, 1993 senesinden bu yana kapalı olan Akyaka Sınır Kapısı, yardımların depremzedelere ulaştırılabilmesi adına açılmıştır.^[94] Örneklerle ifade edildiği üzere, günümüz açısından deprem diplomasisinin yeniden gündeme geldiği görülmektedir.

Uluslararası Hukuk Komisyonu'nun hazırlamış olduğu "Afetlerde Kişilerin Korunumu Hakkında Taslak Maddeler" içerisinde de, uluslararası iş birliğinin önemi vurgulanmaktadır.^[95] İlgili uluslararası hukuk metninin 7. maddesiyle birlikte, *kuralların uygulanması hususunda, devletlerin kendi aralarında veya afetlere müdahale eden uluslararası örgütlerle, kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapmaları gerektiği* belirtilmiştir.^[96] Devletlerin ve uluslararası örgütlerin, ilgili düzenlemeyle de uyumlu olarak, 6 Şubat 2023 tarihli afet neticesinde, uluslararası iş birliği çerçevesinde hareket ettikleri somut örnekler üzerinden tespit edilmektedir. Aynı zamanda bu iş birliği sürecinin, devletlerin kendi aralarındaki uyuşmazlıkların çözümü noktasında da önemli katkılar sunduğu görülmektedir. Uluslararası toplum açısından sağlanan bu iş birliği süreci, esasında Birleşmiş Milletler

[93] Anadolu Ajansı, "Rusya, depremzedelere 36 ton insani yardım gönderdi," 14.02.2023, erişim 18 Mart 2023, <https://www.aa.com.tr/tr/asrin-felaketi/rusya-depremzedelere-36-ton-insani-yardim-gonderdi/2818885>; Anadolu Ajansı, "Savaşın sürdüğü Ukrayna'dan Türkiye'deki depremzedeler için yardım tırı gönderiliyor," 20.02.2023, erişim 18 Mart 2023, <https://www.aa.com.tr/tr/asrin-felaketi/savasin-surdugu-ukraynadan-turkiyedeki-depremzedeler-icin-yardim-tiri-gonderiliyor/2825550>.

[94] Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, "Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu'nun Ermenistan Dışişleri Bakanı Ararat Mirzoyan ile yaptığı Ortak Basın Toplantısı," 15.02.2023, erişim 18 Mart 2023, <https://www.mfa.gov.tr/disisleri-bakani-sayin-mevlut-cavusoglu-nun-ermenistan-disisleri-bakani-ararat-mirzoyan-ile-yaptigi-ortak-basin-toplantisi—15-subat-2023—ankara.tr.mfa>.

[95] United Nations International Law Commission, "Draft Articles on the Protection of Persons in the Event of Disasters."

[96] Article 7—Duty to cooperate: "In the application of the present draft articles, States shall, as appropriate, cooperate among themselves, with the United Nations, with the components of the Red Cross and Red Crescent Movement, and with other assisting actors."

Andlaşması'nın 1. maddesinin gereğidir.^[97] Uluslararası hukuk metinlerinde ifadesini bulan uluslararası iş birliği yükümlülüğünün, uluslararası barış ve güvenlik ortamının sağlanması açısından önemli bir araç olduğu kabul edilmelidir.

---

[97] Birleşmiş Milletler Andlaşması ve Uluslararası Adalet Divanı Statüsü: ...*Ekonomik, sosyal, kültürel ve insancıl nitelikteki uluslararası sorunları çözmede ve ırk, cinsiyet, dil ya da din ayrımı gözetmeksizin herkesin insan haklarına ve temel özgürlüklerine saygının geliştirilip güçlendirilmesinde uluslararası işbirliğini sağlamak...*

SONUÇ

6 Şubat 2023 tarihinde sabaha karşı saat 04.17’de, Sofalaca-Şehitkamil-Gaziantep merkezli olarak gerçekleşen deprem neticesinde Türkiye Cumhuriyeti, uluslararası insani yardım çağrısında bulunmuştur. Bu çağrı, uluslararası hukuk açısından tek taraflı bir hukuki işlem olan “bildirim” niteliğindedir. Kanaatimizce, 6 Şubat 2023 tarihinde meydana gelen deprem felaketi neticesinde, Türkiye’nin gerçekleştirmiş olduğu uluslararası insani yardım çağrısının, uluslararası toplumda üçüncü kişiler açısından uluslararası iş birliği yükümlülüğü doğurduğu; bu nedenle de hukuki sonuç doğurmaya elverişli olduğu kabul edilmelidir.

Uluslararası insani yardım çağrısının neticesinde, uluslararası yardımların kabulü sürecine ilişkin olarak herhangi bir iradenin somutlaşmaması durumunda, müdahalelerin geciktiği veya sürüncemede kaldığı anlaşılmaktadır. Bu durum, hem insan hakları açısından hem de uluslararası sorumluluk hukuku açısından ihlalleri gündeme getirebilir. 6 Şubat 2023 tarihli afet neticesinde ise, uluslararası toplumun yardım taleplerinin sürüncemede bırakıldığına ilişkin olarak herhangi bir açıklamaya rastlanmamış; uluslararası insani yardım çağrısının ardından, uluslararası iş birliği yükümlülüğü çerçevesinde hareket edildiği gözlemlenmiştir. Bu durum, gerek 1945 tarihli Birleşmiş Milletler Andlaşması’nın 1. maddesi özelinde, gerekse Uluslararası Hukuk Komisyonu’nun hazırlamış olduğu “Afetlerde Kişilerin Korunumu Hakkında Taslak Maddeler” ile sağlanan hukuki temelde karşılık bulmuştur. Birleşmiş Milletler İnsani İşler Koordinasyon Ofisi, Türkiye Cumhuriyeti’nin uluslararası insani yardım çağrısına; sermaye, mal ve hizmet yardımlarıyla karşılık vermiştir.

Uluslararası yardım sağlamak, uluslararası iş birliğinin bir başka görünümüdür. Türkiye Cumhuriyeti’nin yardım çağrısına birçok devletin yanı sıra; Ermenistan, Yunanistan, İsveç, Rusya Federasyonu ve Ukrayna tarafından karşılık verilmiştir. Diğer taraftan bu devletlerin, Türkiye Cumhuriyeti ile veya kendi aralarında çeşitli uyuşmazlıklar yaşadıkları da bilinmektedir. Bu kapsamda, 17 Ağustos 1999 tarihli Gölcük Depremi ve 7 Eylül 1999 tarihli Atina Depremi neticesinde, uluslararası toplumda ileri sürülen “deprem diplomasisi” sürecinin, günümüzde yeniden gündeme geldiği tespit edilmektedir. Uluslararası insani yardımların, devletlerarası ilişkilerin iyileştirilmesine, uluslararası barış ve güvenlik ortamının sağlanmasına katkı sunduğu gözlemlenmiştir.

KAYNAKÇA

- Acar, Dilaver Arıkan. “Dünyayı İşbirliği Kurtaracak: 6 Şubat 2023 Depremi, Uluslararası Kuruluşlar ve Afetlere Müdahale.” 16.03.2023. Erişim 18 Mart 2023. <https://www.uikpanorama.com/blog/2023/03/16/aa/>.
- Acer, Yücel ve İbrahim Kaya. *Uluslararası Hukuk Temel Ders Kitabı*. 11. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2020.
- Albayrak, Gökhan. “Afetten Etkilenen Devletin İnsani Yardımlara Keyfi Olarak Rıza Göstermemesi Sorunu: Uluslararası Hukuk Açısından Myanmar Nargiz Kasırgası Örneği.” *Türkiye Barolar Birliği Dergisi* 146 (2020): 55-76.
- Aybay, Rona ve Elif Oral. *Kamusal Uluslararası Hukuk*. 1. Bası, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2016.
- Bartolini, Giulio. “The Draft Articles on ‘The Protection of Persons in the Event of Disasters’: Towards a Flagship Treaty?.” *Blog of the European Journal of International Law*. 2.12.2016. Erişim 27 Mart 2023. <https://www.ejiltalk.org/the-draft-articles-on-the-protection-of-persons-in-the-event-of-disasters-towards-a-flagship-treaty/>.
- Başpınar, Yasin. “Uluslararası Güç Mücadelesinde Propagandanın Yeri ve Kamu Diplomasisine Dönüşümü.” Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, 2017.
- Ceren, Adem. “Afetler ve İnsani Yardım Faaliyetleri Üzerine Bir Değerlendirme.” *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 23, no. 2 (2021): 289-312.
- Çavuş, Tuba. “Dış Politikada Yumuşak Güç Kavramı ve Türkiye’nin Yumuşak Güç Kullanımı.” *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 2. No. 2 (2012): 23-37.
- Dany, Charlotte. “Failed cooperation in times of natural disasters: explaining the rejection of humanitarian aid.” *International Relations of the Asia-Pacific* 20. no. 2 (2018): 193-223.

- Deniz, Buket. “1974 Nükleer Denemeler Davası Işığında Uluslararası Hukukta Devletlerin Tek Taraflı İşlemleri.” *Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 8, no. 1 (2020): 21-38.
- Duvan, Ayşe Özkan. “Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi 2. Maddesi Çerçevesinde Yaşam Hakkının Korunmasında Devletin Yükümlülüğü.” *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi* 24. No. 2 (2018): 660-681.
- Göğüş, Hasan. “Deprem diplomasisi mi, diplomaside deprem mi?.” *T24*. 04.03.2023. Erişim 26 Mart 2023. <https://t24.com.tr/yazarlar/hasan-gogus/deprem-diplomasisi-mi-diplomaside-deprem-mi,38976>.
- Kerkhoven, Mari Luz. “Natural Hazards: Disaster or Opportunity?.” 08.06.2022. Erişim 12 Mart 2023. <https://esthinktank.com/2022/06/08/natural-hazards-disaster-or-opportunity/>.
- McNeill, Jena Baker, James Jay Carafano, Matt A. Mayer ve Richard Weitz. “Accepting Disaster Relief from Other Nations: Lessons from Katrina and the Gulf Oil Spill.” *Backgrounder*. No. 2519. 16.02.2011. Erişim 5 Mart 2023. <https://www.heritage.org/homeland-security/report/accepting-disaster-relief-other-nations-lessons-katrina-and-the-gulf-oil>.
- Özdoğan, Mücahit. “Realizm ve Neorealizm Bağlamında Soğuk Savaş Sonrası Güvenlik Anlayışının Değerlendirilmesi.” *Güvenlik Bilimleri Dergisi* 8. No. 1 (2019): 1-24.
- Pazarcı, Hüseyin. *Uluslararası Hukuk Dersleri: 1. Kitap*. 15. Bası. Ankara: Turhan Kitabevi, 2021.
- Shaw, Malcolm Nathan. *Uluslararası Hukuk*. çev. İbrahim Kaya, Yücel Acer, M. Turgut Demirtepe, G. Engin Şimşek. 8. Baskı, Ankara: Türkiye Bilimler Akademisi, 2018.
- Tütüncü, Ayşe Nur, Enver Arıkoğlu, Verda Neslihan Akün ve Elif Başkaracaoğlu (Derleyenler ve Düzenleyenler). *Toluner Milletlerarası Hukuk (Giriş, Kaynaklar) Prof. Dr. Sevin Toluner’in Ders Notlarından*. 2. Bası. İstanbul: Beta Yayınevi, 2019.

Uzun, Elif. “Uluslararası Hukukta Bildirimin Tek Taraflı Devlet İşlemi Niteliği Üzerine Bir İnceleme.” *Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi* 2 (2019):1-22.

Vereinte Nationen. UNRIC – Regionales Informationszentrum der Vereinten Nationen. “Humanitärer Appell der Vereinten Nationen für finanzielle Unterstützung für Menschen in der Türkei.” Erişim 12 Mart 2023. <https://unric.org/de/humanitaerer-appell-der-vereinten-nationen-fuer-finanzielle-unterstuetzung-fuer-menschen-in-der-tuerkei/>.

Williams, Victoria. “foreign aid.” *Encyclopedia Britannica*. 09.12.2022. Erişim 5 Mart 2023. <https://www.britannica.com/topic/foreign-aid>.

Yılmaz, Eren Alper. “Deprem diplomasisi ve Güneydoğu Anadolu depremi.” *Independent Türkçe*. 23.02.2023. Erişim 26 Mart 2023. <https://www.indyurk.com/node/612371/t%C3%BCrki%C3%87yeden-sesler/deprem-diplomasisi-ve-g%C3%BCneydo%C4%9Fuanadolu-depremi>.

Diğer Kaynaklar

Anadolu Ajansı. “Rusya, depremzedelere 36 ton insani yardım gönderdi.” 14.02.2023. Erişim 18 Mart 2023. <https://www.aa.com.tr/tr/asrin-felaketi/rusya-depremzedelere-36-ton-insani-yardim-gonderdi/2818885>.

Anadolu Ajansı. “Savaşın sürdüğü Ukrayna’dan Türkiye’deki depremzedeler için yardım tırı gönderiliyor.” 20.02.2023. Erişim 18 Mart 2023. <https://www.aa.com.tr/tr/asrin-felaketi/savasin-surdugu-ukraynadan-turkiyedeki-depremzedeler-icin-yardim-tiri-gonderiliyor/2825550>.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi. Budayeva ve diğerleri / Rusya Federasyonu. Başvuru No. 15339/02, 21166/02, 20058/02, 11673/02 ve 15343/02. 29 Eylül 2008. Erişim 26 Mart 2023. <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22:%5B%2215339/02%22%2C%2221166/02%22%2C%2220058/02%22%2C%2211673/02%22%2C%2215343/02%22%2C%22GRANDCHAMBER%22%2C%22CHAMBER%22%2C%22itemid%22:%5B%22001-85436%22%5D%7D>.

- Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi. Büyük Daire. Öneriyıldız v. Türkiye. Başvuru No. 48939/99. 30 Kasım 2004. Erişim 26 Mart 2023. [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22fulltext%22:\[%22C3%96nery%C4%B1ld%C4%B1z%22\],%22documentcollectionid%22:\[%22GRANDCHAMBER%22\],%22itemid%22:\[%22001-67614%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22fulltext%22:[%22C3%96nery%C4%B1ld%C4%B1z%22],%22documentcollectionid%22:[%22GRANDCHAMBER%22],%22itemid%22:[%22001-67614%22]}).
- Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi. Gül ve diğerleri / Türkiye. Başvuru No. 4870/02. 8 Haziran 2010. Erişim 26 Mart 2023. <https://www.icnl.org/resources/library/gul-and-others-v-turkey-application-no-4870-02-2>.
- Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi. McCann ve diğerleri/Birleşik Krallık. Başvuru No. 18984/91. 27 Eylül 1995. Erişim 26 Mart 2023. [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-57943%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-57943%22]}).
- Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi. Oğur/Türkiye. Başvuru No. 21594/93. 20 Mayıs 1999. Erişim 26 Mart 2023. https://www.stradalex.eu/en/se_src_publ_jur_eur_cedh/document/echr_21594-93.
- Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi. Osman/Birleşik Krallık. Başvuru No. 23452/94. 28 Ekim 1998. Erişim 26 Mart 2023. [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22appno%22:\[%2223452/94%22\],%22itemid%22:\[%22001-58257%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22appno%22:[%2223452/94%22],%22itemid%22:[%22001-58257%22]}).
- BBC News Türkçe, “BM: Türkiye’den açılan sınır kapısından Suriye’nin kuzeyine ilk yardım konvoyu geçiş yaptı,” 14.02.2023, erişim 27 Mart 2023, <https://www.bbc.com/turkce/articles/cl4vg00rjvno>.
- Berberakis, Stelyo. “Türkiye ile Yunanistan arasında deprem diplomasisi tekrarlanacak mı?.” BBC News Türkçe. 01.11.2020. Erişim 26 Mart 2023. <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-54768581>.
- Birleşmiş Milletler Andlaşması ve Uluslararası Adalet Divanı Statüsü. 26.06.1945. Erişim 6 Mart 2023. <https://turkiye.un.org/tr/33499-birle%C5%9Fmi%C5%9F-milletler-antla%C5%9Fmas%C4%B1>.

- Birleşmiş Milletler Türkiye. “Depremlerin ardından BM Acil Yardım Koordinatörü Griffiths Kahramanmaraş’ı ziyaret etti.” 13.02.2023. Erişim 12 Mart 2023. <https://turkiye.un.org/tr/218997-depremlerin-ard%C4%B1ndan-bm-acil-yard%C4%B1m-koordinat%C3%B6r%C3%BC-griffiths-kahramanmara%C5%9F%E2%80%99%C4%B1-ziyaret-etti>.
- Boğaziçi Üniversitesi Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü. Bölgesel Deprem-Tsunami İzleme ve Değerlendirme Merkezi. “06 Şubat 2023 Sofalaca Şehitkamil Gaziantep Depremi Basın Bülteni.” 06.02.2023. Erişim 26 Şubat 2023. http://www.koeri.boun.edu.tr/sismo/2/wp-content/uploads/2023/02/20230206_0117_GAZIANTEP.pdf.
- Cumhuriyet Gazetesi. “İsveç: Türkiye’ye gönderdiğimiz yardımlar, NATO konusunda bir araç olarak görülmemeli.” 07.02.2023. Erişim 17 Mart 2023. <https://www.cumhuriyet.com.tr/dunya/isvec-turkiyeye-gonderdigimiz-yardimlar-nato-konusunda-bir-arac-olarak-gorulmemeli-2049189>.
- Development Initiatives. “Global Humanitarian Assistance Report 2022.” Erişim 27 Mart 2023. https://devinit.org/documents/1193/GHA2022_Digital_v8_DknWCsU.pdf.
- “Draft Articles on the Responsibility of International Organizations.” *Yearbook of the International Law Commission, with commentaries II*, 2011. Erişim 5 Mart 2023. https://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/commentaries/9_11_2011.pdf.
- Euronews. “Çavuşoğlu: Yunanistan’ın Ege’de 1 mil dahi karasuyu genişlemesine izin vermeyiz.” 29.12.2022. Erişim 18 Mart 2023. <https://tr.euronews.com/2022/12/29/cavusoglu-yunanistanin-egede-1-mil-dahi-kara-suyu-genislemesine-izin-vermeyiz>.
- Euronews. “Dördüncü seviye deprem ilanının ardından Türkiye’den uluslararası yardım çağrısı.” 06.02.2023. Erişim 26 Şubat 2023. <https://tr.euronews.com/2023/02/06/dorduncu-seviye-deprem-ilaninin-ardindan-turkiyeden-uluslararasi-yardim-cagrisi>.

- Inter-Agency Standing Committee. "IASC Operational Guidelines on The Protection of Persons in Situations of Natural Disasters." January 2011. Erişim 12 Mart 2023. https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Issues/IDPersons/OperationalGuidelines_IDP.pdf.
- Inter-Agency Standing Committee. "The Inter-Agency Standing Committee." Erişim 12 Mart 2023. <https://interagencystandingcommittee.org/the-inter-agency-standing-committee>.
- International Court of Justice. "Difference Relating to Immunity from Legal Process of a Special Rapporteur of the Commission on Human Rights." Advisory Opinion. 1999. Erişim 28 Mart 2023. http://www.worldcourts.com/icj/eng/decisions/1999.04.29_immunity.htm.
- Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs. "History of OCHA." Erişim 12 Mart 2023. <https://www.unocha.org/about-ocha/history-ocha>.
- NTV. "Bakan Çavuşoğlu açıkladı: İsveç ve Finlandiya ile yeni toplantının tarihleri belli oldu." 27.02.2023. Erişim 17 Mart 2023. https://www.ntv.com.tr/dunya/bakan-cavusoglu-acikladi-isvec-ve-finlandiya-ile-yeni-toplantinin-tarihi-belli-oldu,33rQV5vDg0Gaskvr7_Vv0w.
- Presidency of the Republic of Türkiye, Directorate of Communications. *February 06, 2023 Kahramanmaraş Earthquakes Disaster of the Century*. 1th Edition. Ankara: Directorate of Communications, 2023.
- Sphere, "Turkey." erişim 26 Mart 2023, <https://spherestandards.org/countries/turkey/>.
- The Sphere Project. "Humanitarian charter and minimum standards in humanitarian response." 2011. Erişim 26 Mart 2023. <https://www.unhcr.org/50b491b09.pdf>.

TRTHABER. “Bakan Çavuşoğlu: 102 ülke Türkiye’ye yardım talebinde bulundu.” 18.02.2023. Erişim 12 Mart 2023. <https://www.trthaber.com/haber/gundem/bakan-cavusoglu-102-ulke-turkiyeye-yardim-talebinde-bulundu-747182.html#:~:text=D%C4%B1%C5%9Fi%C5%9Fleri%20Bakan%C4%B1%20Mevl%C3%BCt%20%C3%87avu%C5%9Fo%C4%9Flu%2C%20%22Bug%C3%BCne,g%C3%B6revini%20tamamlad%C4%B1%20ve%20%C3%BClkeden%20ayr%C4%B1ld%C4%B1>.

TRTHABER. “İçişleri Bakanı Soylu: Ekipler teyakkuz halinde, 4. seviye alarm koyduk.” 06.02.2023. Erişim 26 Şubat 2023. <https://www.trthaber.com/haber/gundem/icisleri-bakani-soylu-ekipler-teyakkuz-halinde-4-seviye-alarm-koyduk-743729.html>.

Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı. “Deprem bölgelerimize yurtdışından gelen arama, kurtarma ve yardım ekipleri.” Erişim 26 Şubat 2023. https://twitter.com/TC_Disisleri/status/1626839765453574145?s=20.

Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı. “Deprem bölgelerimize yurtdışından gelen arama, kurtarma ve yardım ekipleri.” Erişim 26 Şubat 2023. https://twitter.com/TC_Disisleri/status/1625819392691798016?s=20.

Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı. “Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu’nun Yunanistan Dışişleri Bakanı Sayın Nikos Dendias ile basına yaptıkları konuşma.” 12.02.2023. Erişim 18 Mart 2023. <https://www.mfa.gov.tr/sayin-bakanimizin-yunanistan-disisleri-bakani-nikos-dendas-ile-basina-yaptiklari-konusma-12-2-2023.tr.mfa>.

Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı. “Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu’nun BM Genel Sekreter Yardımcısı İnsani İşler ve Acil Yardım Koordinatörü Martin Griffiths ile görüşmesi, 10 Şubat 2023, Ankara.” Erişim 12 Mart 2023. <https://www.mfa.gov.tr/sayin-bakanimizin-bm-genel-sekreter-yardimcisi-ve-acil-yardim-koordinatörü-ile-gorusmesi-10-2-2023.en.mfa>.

- Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı. “Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu’nun Ermenistan Dışişleri Bakanı Ararat Mirzoyan ile yaptığı Ortak Basın Toplantısı.” 15.02.2023. Erişim 18 Mart 2023. <https://www.mfa.gov.tr/disisleri-bakani-sayin-mevlut-cavusoglu-nun-ermenistan-disisleri-bakani-ararat-mirzoyan-ile-yaptigi-ortak-basin-toplantisi—15-subat-2023—ankara.tr.mfa>.
- Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı. “No: 22, 21 Ocak 2023, İsveç’te PKK İltisaklı Gruplarca Düzenlenen Gösteri Hk..” Erişim 18 Mart 2023. https://www.mfa.gov.tr/no_-22_-isvec-te-pkk-iltisakli-gruplarca-duzenlenen-gosteri-hk.tr.mfa.
- Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı. “Türkiye’nin Uluslararası Acil İnsanı Yardımları.” Erişim 12 Mart 2023. https://www.mfa.gov.tr/turkiye_nin_-insani-yardimlari.tr.mfa.
- Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı. “Türkiye Afet Müdahale Eylem Planı (2013).” Erişim 14 Mart 2023. https://www.afad.gov.tr/kurumlar/afad.gov.tr/2419/files/afet_mud_pl_resmig_20122013.pdf.
- Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı. “Kahramanmaraş’ta Meydana Gelen Depremler Hk Basın Bülteni-35.” Erişim 26 Şubat 2023. <https://www.afad.gov.tr/kahramanmarasta-meydana-gelen-depremler-hk-basin-bulteni-35>.
- Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı. “Kahramanmaraş’ta Meydana Gelen Depremler Hk Basın Bülteni-28.” Erişim 26 Şubat 2023. <https://www.afad.gov.tr/kahramanmarasta-meydana-gelen-depremler-hk-28>.
- United Nations General Assembly. Report of the open-ended intergovernmental expert working group on indicators and terminology relating to disaster risk reduction.” A/71/644. 1 Dezember 2016. Erişim 16 Mart 2023. https://www.preventionweb.net/files/50683_oiewgreportenglish.pdf?_gl=1*1fkucj3*_ga*MzA3OTAxNzE2LjE2Nzg5NTEzZmZU.*_ga_D8G5WXP6YM*MTY3ODk1MTMzNC4xLjEuMTY3ODk1MTM2My4wLjAuMA..

- United Nations General Assembly. A/RES/76/119. Resolution adopted by the General Assembly on 9 December 2021. Erişim 27 Mart 2023. <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N21/389/89/PDF/N2138989.pdf?OpenElement>.
- United Nations General Assembly. Resolution A/RES/57/150. Resolution adopted by the General Assembly on 16 Dezember 2002. Erişim 12 Mart 2023. https://www.insarag.org/wp-content/uploads/2016/04/GA_Res_57-150_English.pdf.
- United Nations General Assembly. Resolution A/RES/71/127. Resolution adopted by the General Assembly on 8 Dezember 2016. Erişim 12 Mart 2023. https://cerf.un.org/sites/default/files/resources/cerf_ga_resolution_2016_en.pdf.
- United Nations International Law Commission. “Draft Articles on the Protection of Persons in the Event of Disasters.” 2016. Erişim 13 Mart 2023. https://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/draft_articles/6_3_2016.pdf.
- United Nations Office for Disaster Risk Reduction. “MCR2030 – Making Cities Resilient.” Erişim 16 Mart 2023. <https://mcr2030.undrr.org/sites/default/files/2022-01/MCR2030%20Europe%20Turkish.pdf>.
- United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs. “Disaster Response in Asia and The Pacific.” Erişim 28 Mart 2023. <https://asiadisasterguide.unocha.org/IV-international-coordination.html>.
- United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs. “Resolution 46/182, which created the humanitarian system, turns twenty-five.” 16.02.2016. Erişim 11 Mart 2023. <https://www.unocha.org/story/resolution-46182-which-created-humanitarian-system-turns-twenty-five>.
- United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs. “History of OCHA.” Erişim 12 Mart 2023. <https://www.unocha.org/about-ocha/history-ocha>.

United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs. “UN Disaster Assessment and Coordination (UNDAC).” Erişim 12 Mart 2023. <https://www.unocha.org/our-work/coordination/un-disaster-assessment-and-coordination-undac>.

United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs. “UN emergency fund releases US\$25 million to help people affected by the earthquakes in the Middle East.” 7 şubat 2023. Erişim 12 Mart 2023. <https://www.unocha.org/story/un-emergency-fund-releases-us25-million-help-people-affected-earthquakes-middle-east>.

United Nations, Central Emergency Response Fund. “Who We Are.” Erişim 11 Mart 2023. <https://cerf.un.org/about-us/who-we-are>.

United Nations. “Deliver Humanitarian Aid.” Erişim 12 Mart 2023. <https://www.un.org/en/our-work/deliver-humanitarian-aid>.